

1936, 1, 19. *vingerbell*

TORBICA

JUGOSLAVJANSKE MLADOSTI.

„Zrno do zrna pogača,
Kamen do kamena palača.“

I — III zvezek. *leto 2*

TORBICA

JUGOSLAVJANSKE MLADOSTI.

„Zrno do zrna pogača,
Kamen do kamena palača.“

Juan Trkovac

V ZAGREBU 1863.

Natisnila narodna tiskarnica dra. Ljudevita Gaja.

Bog Vas živi!

Tako zakliče danes „Torbica“ drugopot že svojim rojakom, — ali ne drhta več in ne boji se svetlega, kakor lani, ampak znajoča, da je prebivališče njeno v sosedni zemlji, v milem hrvatskem naročju, izklikne polna narodnega duha iz vsega grla še enkrat *Bog Vas živi!* — Podaja iz sosedinje roko vsim tistim, kateri so jo tako zeló lani ljubili, da si je v kratkem precej poznato ime in ljubezen pridobila, proseč jih, da je ne zapusté, ampak z združeno močjo naj bi se vdeležili težkega posla, — posebno zdaj, ko v veči, lepši in drugi oblici prihaja na beli dan. Prepričavši se že lani domoljubja slovenskih dijakov in družih naših gospodov, nadja se čvrsto, da ne bode njeno staro zaupanje zastonj. Ako bode pak vidila, da se je zmotila v svojih, mislih, podala se bode zopet mirno k spanju, iz kterega se ne bode potem več prebudila.

Za poskušnjo pogledala je toraj iz tamote v beli dan, češ, je li srca slovenska še enako bijejo za njo, — ali so že morebiti na njo pozabile?

„Torbčina“ naloga je, kakor vsaki previdi, vrlo težka, ktero pa si vendar izdelati upa sloga *slovenske* in *hrvatske* mladosti.

Hoče tedaj obema stranama kazati lahke razlike med imenovanima dvema narečjema, ter jih vedno boljše soznovati z enim in drugim. Premišljevaje, kako zeló vneti so slovenski dijaci za *hrvatski* in ti zopet za *slovenski* jezik, misli, da je popolnoma vstregla obema strankama.

Kakor vsako početje živo potrebuje materialne pomoči, tako tudi „Torbica“ brez te nemore obstati. Cena je njena mala — mala, da si jo vsaj vsaki dijak omisliti more, in sicer prvi zvezek velja 30. novčičev (krajcarjev); drugi, kateri po prilici okoli 15. maja izide, bode ravno toliko veljal, kakor ta in vsaki drugi. Prosimo toraj vse domoljubne Slovence, naj bi nas ne zapustili pri trudnem našem delu, naj bi blagovoljno naročnike naberali in jih pod naslovom *uredniku „Torbice“ v frankiranih listih „poste restante“* poslali do konca aprila v Zagreb. Druga ponižna naša je prošnja za spise, kateri naj bi se ravno tako, ali — do 20. aprila (za drugi zvezek) poslali, ker bojimo se, da jih pozneje po želji dopisnikov ne bi mogli uvrstiti koj v „Torbico“. To so toraj glavne pogodbe, ktere moramo držati, če hočemo pričakovati kaj vspešnega.

„Torbica“ vé, da tudi letos ne bode manjkalo pisanih protivniških pogledov — ali za te se ona tolko zmeni kakor za lanjski sneg; — vé tudi, da ni še popolnoma, kar se njenega obsežka tiče, — toraj prosi javno vse častite učene gospode, naj bi ji rado prizanesli, mislé, da je še mlada in nezmožna odličnih sestavkov. Hvaležno bode prejela vsaki совет in popravek, ter se očitovane pogrške varovala, ko naj hujega strupa. Obljubi pa, da prva ji je skrb, da se bode častitim podpornikom čedalje bolje dopadla, da bode rasla v modrosti in učenosti, kakor budi v starosti. Posebno rada grli ona dopise o stanju učeče se mladosti — bodi si iz daljnih ali bližnjih krajev, kakor tudi vse druge spise v vezani in nevezani besedi raznovrstnega zapopadka, da so nji le primerni in koristni domovini. Skeleče rane bo kazovala, ktere tú in tam mladost pod tujim jarmom težijo, nádaajoča se, da je tegavolj noben domoljuben človek ne bode preziral. *Odkritosrčno* hoče govoriti, znaajoča, da pravična odkritosrčnost nikdar ni zabranjena, če le k dobri zvrhi vodi; vendar pa ne bo drzovita in čuvala se bode vselej razžaliti domoljubne ljudi. Glavni njeni cilj

pak bode, razveseljevanje dijakov in ljubezen do mile domovine.

To — meni, da so poštene misli, ktere naj vedno navdajajo srca mladih domoljubov. *Naša* je prihodnjost, dragi prijatli, v *naše* roke zročena je važna doba zlate bodočnosti! Kmalu bo prišel čas, ko bodemo *mi* stali na vrhuncu svojega naroda, ko bodemo *mi* prijeli morali kormilo svoje domovine. Kdo bi tedaj ne delal, kdo bi se za ta važni čas ne pripravljaj?

Ti pa mila majka Slava, vzemi naše zbirke, zrastle iz hvaležnih mladih src za znak iskrene ljubezni do Tebe, zapiši nas med ostale Scoje brate in bodi si svesta, da Ti ostanemo verni, vredni Tvoji sinovi, — pripravni zmiraj za borbo vere in domovine.

In Ti vsegamogočni Bog, brez kterega ni nič dobrega upati, pospeši nam naše početje, blagoslovi ga in ohrani nam vedno — domoljubnost!

V Zagrebu konca mesca marca 1863.

Vrednik.

Pozdrav „Torbici“.

Štvari se razno semtrtje vijejo,
 Človeka čudno one zamotajo,
 Globokih čutov vendar ne spijejo,
 Naj grómi, bliski še tako vihrajo.

Tako nam draga sestrice si mila
 Pred malo časa prvič roko dala,
 Si mnogo bratcov kmalo prebudila,
 In sveta dobro nisi še poznala.

V viharih hudih svetiti si jela,
 Prihodnjost zlato si nam obetala,
 Sirote brate s soncem si ogrela,
 S prijaznim duhom srca okrepčala.

Svetá plačilo pač je nehvaležnost!
 Sovražne sile koj Te so obdale
 Namenjene, da Tvojo svetlo nježnost
 Bi kakor blato z nogó poteptale.

Kak čudne vendar so pa božje pota!
 Stezé človečje čudno so vravnane.
 Kar misliš revež, da je zlobna zmeta,
 Da so globoke hudobolne rane —

To je premodra le naredba božja,
 Ki nas pripelje vedno k dobri sreči,
 Nas vzdigne večkrat s tamnega podnožja,
 Da moremo namene si posteči.

Ko si k ločitvi blede roko dala,
 Oči solzne smo bratje si brisali;
 „Bom povrnila se' si rekla zala,
 Zdaj ločim se od Vas za časek mali“.

In glej, trenutek prišel je veseli,
 Ko se obljuba točno je spolnila.
 Zdaj, draga sestrice Ti bomo peli:
 Naj vedno mirno bi med nam' živila.

Ti peli bomo slavo neprestano,
 U pesmih mičnih vedno Te slavimo,
 Da vsaki zve, kak mlade srca rano
 V ljubezni bijejo za domovino.

Pozdravi mila vse 'Te tam ljubeče,
 Pri katerih sveti Ti zdaj sonce mira,
 Povej jim draga, kako te goreče
 Slovenska mlada Te pozdravlja lira.

Le srečna bodi sestrice nam mila,
 Da bode kmalo cvetje plod pogvalo!
 Slovenska mladež 'Tebe bo slavila —
 Dok vedro nebo svetlo bo migljalo!

—č.

Trojna barva.

„Veseli časi kdaj ste le minili?
 Kdaj še Sloveniji je sjala zora?“
 Glas taki čul sem na Triglavu mili
 Ko padla je Sloveniji podpora,
 Ko ni ji bilo pomoči u sili,
 Ko ni ji blo prijaznega govora;
 Slovenska Vila v logu je vtihnila,
 Sovražna sila nas je k tlam pobila.

Pred tisuč leti lipa zeleneča
 Prekrasno je pod vejami zbirala
 Slovence vnete, nad njimi viseča,
 O ptujčevanju ni še reva znala, —
 Al hitro ta je doba odletela,
 Osoda hude čase je prignala:
 Vihari lipi listje so pobrali
 In ptujci jezik naš so nam pregnali.

Na nebu pa so znamenja se krvave
 Zdaj vidle. V Slovencih je gorelo —
 Gorelo živo je — u sinih Slave.
 Po vsi slovenski zemlji vse je vrelo.

Od Drave bistre do šumeče Save
 Čutenje domovinsko vse je grelo,
 Ker kri so domovini darovali,
 Rudeči grb so si zaznamovali.

Potihne boj. Spoznala je krivico
 Sovražna sila svojo. Pa pustiti
 Je mar ji ni. Slovenci so pravico
 Ineti hotli, od nje odstopiti
 Jim mar ni bilo; ter z močno desnico
 Pripravljeni so vruga utopiti --
 Pa vrag odjenja, moral nam je dati,
 Kar ni s krivico mogel obdržati.

Zdaj bilo jezik je izobraževati,
 In hude rane bilo je celiti;
 Ni bilo časa rok v križ držati,
 Ampak le pravega se polotiti.
 Modrost je morala nam pomagati,
 Ak hotlo se je srečno vse iziti.
 Modrost slovenska se je pokazala
 In barvo modro s tim u grb pridjala.

Zdaj jasni dan Slovencom zopet sije,
 Noč strašna črna nam je odbežala;
 Slovencu zopet Slava vence vije,
 Ki v prisiljenem je spanju spala,
 Čut domoljubna v vsakem srečju klije,
 Možém borivšim se, se poje hvala,
 Sovraga Slava bela je odgnala
 In barvo belo barvami pridjala.

Ivan Rak.

Pevec v obupu.

„Ni pomoči od nobene strani,
 Zvezda sreče noče mi sijati,
 Kaj si hočem, kam se čem podati?
 Le bi vedil kaj Bog z mano kaui?!

Vile, kje ste? prerokujte! — mojo
 Stezo pokažite; ni nobene
 Srečne trave tukaj vsaj za mene?
 Pokažite Vile moč mi svojo!

Oj tamota! zvezdice vè krasne,
 Bleda luna! — ne me zapustiti!
 Hočem večno s pesmi Vas slaviti —
 Le povejte dneve meni jasne!“

Tak' zdihujem v nočni jaz tamoti
 Zapuščen posvetnega veselja.
 „Ah pri meni nikdar ni nedelja
 Jaz le tavam vedno po samoti.“

Zagrmi, in glas zaslišim: „revca,
 Srečnih dnevov nimamo za pevca!“

Ljud. Tomšič.

Cerkvica na gori.

(Prosto po Seidl-nu).

Stoji na gori cerkev
 Od vseh pozabljena,
 Oddaljena od zemlje,
 Sosedinja neba.

Po njenih stenah, pragu,
 Mah raste, zelení,
 Le lovca huda ura
 V obzidje pripodí.

Zvonovi u zvoniku
 Od nekdanj že molčé,
 Premili don izbavi
 Jim moč viharja le.

Pasti tud strela v miru
 Zidovje tiho njé,
 Udarja le v vrhove,
 Okoli ki stojé.

Prošli so tisti časi,
Ko marsikaki dar
Pobožni prebivavci
Prinesli na oltar.

Ne sliši več se petje
Ljudih pobožnih tú,
Le tice še na koru
Pojó slavo Bogú.

Dasi obdaja cerkev
Že pozabljenja noč,
Še zmir naprej v nji veje
Pobožtva sveta moč.

In če bi v prah in pesek
Čas cerkvico razdél,
Bi vender neprestano
Duh sveti tukaj vél.

In če bi mah prerasil,
Kjer so cerkvene tlá,
Bi vender mah ti pravil,
Da tú je cerkev b'lá.

F. L.

Moč ljubezni.

Jelka hodi
Tik vodé,
Zná se, da jo
Skli srcé.

Ljubi njeni
Že odšél,
In slovo je
Od nje vzél.

Tožna hodi
Vsaki dan,
Od prehudih
Srčnih ran

Večkrat čakal
Ga na brod,
Kjer se peljal
Je od tod.

Enkrat hodi
Tik vodé,
Zna se, da jo
Skli srcé.

Čoln se znani
Pripeljá,
Ljub' ga Jelka
Koj spozná.

In ljubezen
 Iz srcá,
 Čakati ji
 Več ne dá.

Zakadi se
 U valé,
 Hrepeni po
 Njem srcé.

Al' valovi
 Strašni so,
 Se drvijo,
 Penijó.

Objaméjo
 Njo hitró,
 Ter požrejo
 Pod vodo —

Ljubi za njo
 Ves unet,
 V vodo plane
 Jo otet'. --

Preden luna
 Privesla,
 Najdli — mrtva
 So oba.

Oroslac Bistriški.

Slovenska lipa.

Srčna radost me obdaja,
 Zagledavši lipo gaja,
 Vito lipico rasečo,
 Zalo, krasno in dišečo.

Rable zemlje ji dajejo
 Pod njo bratje pa pojejo,
 Svoje brate tù budijo;
 Naj za lipo vsi gorijo!

Lipa veje razširjala,
 Hladno senco bo dajala;
 Mlado brstje se razpleta,
 Krasno cvetje nam obeta.

Toraj, bratje! moč napnimo
 Svoje lipe se držimo!
 Krasno se bo lipa vila,
 Mnogo sada obrodila.

Radivoj Podlebniški.

Prebrisana tridružba,

ali

pogovor treh dijakov *).

Dokončavši šolo v mestu N. se tri malopridni pa prebrisani dijaci potovati namenijo, češ, bi velike mesta in imenitne kraje pregledovali. Se vé, da njih edini popotni pripomoček je bil, se pri bogatejih hišah obotavljati in pri teh, ako bo mogoče, se malo okrepčati. Ali, ker njih šolske spričevala so bile večidel le slabe, se je žalibog, njih preveseli sklep le v tugo in v skrb spremenil, ker od svoje domovine so jo reveži že precej dalječ odmahali. Zamišljeni se podajo na samotni kraj, tu pomisliti, kaj in kako jim je začeti. Pogovor se začne, ktereга so kaj prebrisano sklenili.

Polde: Vidiš Lojze, vedno si silil, le na pot, le na pot, dobro se bomo imeli, zdaj vidiš — —

Lojze (mu jezno v besedo seže): Ali sem te silil? Nisem li rekel, Polde preudari, da se ne boš čmeril, kakor si vaju.

Janez: Nič se ne pravdajta. Vsi tri smo tiči, da nam ni para. Zberimo svoje raztrešene misli, in — in — ne vem, kako bi rekel, in — pre — premislimo, kako bi iz tega daljnega kraja domu vrnili se; ker, kakor vama je znano, človek brez cesarske veljave podoben je pišivemu orehu, ktereга nobeden ne pobere. Nič drugega nam zdaj ne ostane, kakor Vodnikove zlate besede: „prebrisana glava, pa pridne roke.“ Jeli Lojze?

Lojze (zamišljeno na tleh leži in z glavo kima; Polde pa krepelice išče, da bi si iz bližnjega drevesa jabelko soklatil, ktero je še na vrhu viselo).

Janez (jezno proti Poldetu): Lej ga buteca! tak pojdi le sim, in pomagaj nama kaj preudariti. Z enim jabelkom si vbožec nič ne boš pomagal.

Polde: (vrže krepelico na stran in počasi proti unima gre). Prima-ruha, meni po trebuhu kruli, da res nemorem prestati.

Janez (veselo): Le molči in imej Jobovo potrpljenje. Meni je nekaj — pst — zdaj mi je še le nekaj, gotovo, zares prebrisanega v trmo padlo. Ako sta le vidva sogorna dečka, bomo kmalo po žepih zvenkljali.

Lojze in Polde (nadepolno): Povej, povej brzo kar misliš.

* Ker je lani „Torbica“ poprej prestala, kakor smo mogli ta pogovor zvršiti naj letos celi šaljivi sostavek še enkrat priobčimo. V r e d.

- Janez: Urno mi se na pot podajta (od veselja komaj diha) in kakoršnekolj trave naberita in jo v mesto N. (bolj glasno) v spodnje rožmarinske ulice kmalo prinesita. Jaz se hom bolnega naredil in kakor siromak pred cerkvijo ležal. Nobeno drugo zdravilo mi ne bo pomagalo, kot vajna donešena trava, et cetera et cetera. — — Potem jo bota gotovo prodala in pomoč domu priti je tu. Ti Lojze moraš še komponirati, kaj boš govoril, in s kakšno zvijačo boš travo hvalil. To pripustim tvoji butici, ker Polde je preveč mrzel in boječ; ž njim ni nič. (Steče proti mestu.)
- Lojze (vstane): „Dictum, factuma“ zdaj pa le na pot.
- Polde: Jaz pa nisem dosti prebrisan, da bi razumel, kaj on s travo narediti misli (se vzdiguje). Jaz le mislim, da je z denarem osut, in zdaj misli, naj gresta, kamor hočeta. (Oba je mahata proti bližnjemu hribu).
- Polde (Čez nekaj časa): Kakšne trave pa, tega ni bedak nič povedal.
- Lojze: Kakšnekolj hočeva. Gotovo bolj nenavadne. Slobodno mi verjemi dragi Polde, da Janez se bo, kakor vselej tudi zdaj prebrisanega skazal. (Hitro sta na nekem kraju polne žepe tvave nabasala in kakor potolažena gresta proti mestu. Polde tudi v zavitku dovolj nese.)
- Polde (se smeja): Sicer sem lačen kot pes — pa vendar se moram smejati; kaj bo nek Janez s tim počel?!
(Kmalo sta bila v mestu. Polde ves začuden veli: Ali sva že v rožmarinskih ulicah? bere „rožmarinske ulice“, kar je na neki hiši zapisano stalo).
- Lojze: Da, da — — kaj pa tam, lej ravno pred tisto cerkvijo (kaže na njo) toliko ljudi stoji? Zdaj bova vidila, kaj je? (Polde debelo ko vol gleda in strmo na omenjeni kraj zija, tako da je večkrat v kakega memogredočega butil).
- Polde: Lej, lej spaka, saj je vendar le Janez (natika očali na nos), primaruha da je res; zdaj pa le urno stopkajva. Ko sta na odločeni kraj dospela, sta se zelo zveselila vidši svojega pajdaša na tleh sedeti, ki se je zvijal ko kača in vpil, da je bilo groza.
- Lojze (modro proti ljudém): Kaj pa je za božjo voljo?
- Neka baba: Prišel je nek reven študent danes v naše mesto in naenkraj ga je, kakor veli, neprenesljiva bol v trebuhu prijela. Ker je pa zlò reven siromak, nima skor vinara, moral

se je kar na vogel nasloniti — oh Bog pomagaj vendar, če bi jez le količkaj premogla, bi mu iz srca rada pomagala. (Solzé se ji prikažejo v očéh.)

Lojze: Al je že dolgo, kar tako revež zdihuje?

Baba: Ni, malo poprej — še ni četrť ure, odkar se je mogel na trd zid nasloniti.

Lojze (bliža se bolniku): Že vem, kakšna je ta bolezen. Prav huda je in težko jo je lečiti. Kakor smo se na Dunaju učili, zove se latinski „inopia pecuniae“. (Polde se vsekuje in v pest smeja.) Vendar, jaz mu hočem pomagati z neko travo, katero sem ravno te dni dobil po dolgih sitnarijah iz Amerike. Le prinesite kozarec in malo vode, bode te kmalo vidili čudno moč mojega zdravila. (Baba urno skoči v neko hišo, da mu željo spolni. Lojze pa moško stopa s Poldetom k bolniku. Vse jima se odmikuje. Prišedši k njemu, ga naj poprej popituje, od kod je, kaj je, če je res revež, kje in kako ga boli i. t. d. Zvedši vse od zdravega bolnika, ga zagotovi, da mu bode kmalo boljše, le malo naj potrpi. Potem se pa prav po zdravniški obnaša. Ko pajdaš Polde ruto odveže ter mu par proste trave poda, naredi modri Lojze brž lek prebrisanemu Janezu, kateri potem kmalo narejeno zdravilo, dasiravno bilo je malo zeleno, zlije v grlo. Vsi okolo stoječi zdaj bolnika zdaj zdravnika pogledujejo. Čez malo časa pa vstane Janez, hiti proti zdravniku in grleči ga mu hvalčno roko poljubi veleč, da še nikdar ga ni nobena duša tako hitro in dobro ozdravila, dasiravno imel je že skor vse bolezni. Vsi gledavci se močno čudijo in po prsih trkajo. Med babami se nekako čudno šušljenje zapazi.)

Lojze (proti ljudem kazaje travo): Svetujem vam, da bi si vsaki izmed vas omislil tega koristnega domačega vračtva, ker vidite, kako hitro in dobro pomaga pri raznih boleznih.

Neka baba: V kateri lekarnici se pa dobi ta čudni lek?

Lojze: Draga kumica, tega leka ne dobite blizo. Jez sem ga po dolgem neutrudljivem iskanju in usled velicnih stroškov še le te dni iz Amerike dobil. (Nekako čudenje med ljudstvom.)

Druga baba: Al bi nam ga ne hoteli malo prodati?

Lojze: Prav nerad; al vendar, ker vidim, da ste dobre, vsmiljene duše, ga vam nekaj oddam. Se vé, da dobička mi bode te tudi kaj dali, da si vsaj potem druge omisliti morem.

Več bab: To se umé. Le dajte, le prodajte nam ga.

Lojze napoveda razprodajanje v neki krčmi izvan mesta, kamor se je bilo veliko bab sošlo. Kupčija je šla urno in kaj dobro. Polde bil je zvest pomagač pri prodajanju. Bolnik muzal se je pa med tem časom po ondotnih voglih in ko una dva razprodana čudni ta lek, se jima urno pridruži, in cela tridružba urno koraka iz mesta, ker celó Poldetu padlo je v glavo, da se ni varno obotavljati predolgo v tem mestu. Prišedši na samotni kraj, pregledajo denare, katerih so prav dovoljno imeli za potne stroške domú.

Lojzetovo bistrumje je daleč po njegovi okolici znano in zavoljo svoje nenavadne prebrisanosti prišel je kod papežev prostovoljec s svetinjo domu. Janez pa nosi dve zvezdi pri financih in Polde čveče kuje, ter žvižga in poje, da je veselje. — Vendar so vsi trije h krubku prišli,

—m—

Življenje v beli Ljubljani.

Solze mi igrajo v očesih, ko to vrstico pišem, ne zato, da bi bilo življenje v stari Emoni tako bitko, ali grenko, — kaj še! le zato, ker se spominjam časov, ko nam je še „Torbica“ v domačiji izhajala. Oj časi, časi, kje ste? Oj osoda, kaj ti je žalega storila nedolžna „Torbica“? Pa kaj bi plakal, „Torbica“ je za Ljubljano zgubljena; poparila jo je slana. (Nekteri to slano celó personificirajo — ne gre mi sicer v glavo, kakšna da bi bila „personificirana slana“ pa verjamem jim — ker na svetu mogoče je vse).

Pregnana na ptuje, dobila si zavetja v gostoljubnem mestu in prijazno nas vabiš, naj bi se zopet udeležili blagega početja. Menim da ti ne morem bolj ustreči, kot, če ti povem, kaj se godi po beli Ljubljani. Lansko leto ti je nekdo „potopisne črtice“ spisoval, ter obljubil, da te dalječ po slovenski zemlji popelje; sukal se je pa vedno le bolj okoli Ljubljane, menda zato, ker je mislil, da je za na ptuje še vedno časa dovolj, — revež ni vedil, kako malo ur je odmerjenih v Ljubljani ponižni „Torbici“, — ni vedil, kako se zarotujejo mnogi in mogočni sovražniki zoper nedolžno slabo stvarico. Kakor je lanski pisatelj „potopisnih črtic“ Ljubljano bolj ljubil kot ptuje, ravno tako, ali še bolj je meni srce na staro Ljubljano navezano. Solzilo bi mi oko, ko bi zapustiti moral staro Jazonovo zapuščino, njene trge in kotiche, megle in mlake, njene nemškutarje in nemškutarčke. Tedaj te hočem le med mestnim zidovjem voditi, voditi kot zvesti in zanesljivi vodja. Kar bom povedal, bo gola resnica. Če jo le kdo

ve, jaz jo vem, saj poznam Ljubljano od zunaj in notraj, od enega konca do drugega, saj sem vse oslovske kože že premetal in prebrkal, od časa, ko je oče Jazon „pred mostom“ pri stari Urši suhe češplje jedel in jo potem v svoji barčici proti Logatcu odrinil (kod, ravno ne vem povedati) do unega dne, ko se je v deželnem zboru 34. slavnih mož zarad 12. goldinarjev pričkalo.

Kaj ti nek čem najpoprej povedati? Dan danas se vsak verni Slovenec le o tem pogovarja, kako kaj napreduje naša reč, kaj počne slovstvo, kaj omika naša? Kaj, ko bi še jaz ti kaj takega povedal?

Da smo Ljubljančani bistrournni jezikoslovci, zgodovinarji, natoroznanci i t. d., to je vsemu svetu znano, in res, vodo bi v morje nosil, kdor bi še dokazovati hotel, kake prebrisane glavice smo Ljubljančani, — ali vendar, da povikšam našo slavo, oznaniti hočem učenemu svetu danes silovitega moža iz naše srede, učenega da malo tacih, — moža, ki je ravnokar nekaj izduhtal, kar je važno važno za vse Slovence. Kdo je ta? kdo je ta? poprašujete, kaj je najdel? le malo potrpite!

Znano vam je vsim, da je naš slavni pesnik Prešern v čast Vodniku zložil dobro poznato pesem, ki se začne: „v Arabji puščavi ...“ Kdo bi bil mislil, da ta pesem ni v čast Vodniku zložena, sosebno, ker je Prešern sam nad njo zapisal: „V spomin Val. Vodnika“. In gled! naš modrijan pride in to le zduhta in oznani: Ta pesmica ni v čast Vodniku zložena, ampak v čast Čopu“. To je bistrournnost! Vè se, zapeljale so ga menda te le vrstice:

„Ni dano mu tice
Si ljubice zbrat“.

In dalje:

„V samoti se stara,
Mu leta teko.“

In znabit celò te le:

„Grmado 'z njih dela,
Priletan samče“.

Vè se, kaj pa da, — Čop — priletno samče — v samoti se stara, mu leta teko — da, da, — to je pa že Čop!

Glej Zagreb! Tacega modrijana hrani bela, učena Ljubljana!

Y*).

*) Nam bode vselej vrlo drago.

Nepozabljive črtice iz dijaškega življenja.

(Spisal L. T.)

I.

Ej da Bog dá, da vam u znak lice
Kano gruda zemlje potamnilo!

M. Bogovič.

Bilo je leta 18** v prijetnih šolskih počitnicah. Nekaka vesela nemirnost zbujala se je neprestano v mojih prsih in večkrat sem skakal veselja, spominjaje se, da bode kmalo 25. dan mesca septembra. Ta dan bil je namreč nepreklicano, trdno odločen dolgo zaželenemu potovanju v belo — Ljubljano. Na hlevna vrata naredil sem črt, dnevnih znakov, od katerih eno sem vsacega zaranega jutra šel izbrisan, češ, da bode 25. dan imenovanega meseca morebiti bržeje prišel.

Veseli trenutek bil je pred durmi. „Da ne bodeš ničesar pozabil“, opominjali so me večkrat mati, „postavi si zdaj vse reči v red, da ne bo skakanja zadnji trenutek“.

Bila je še ena črta na hlevnih vratih, ko sem jaz, kakor Nemeec pravi „cak und pak“ pripravljen bil k odhodu. Zdaj začnejo prijatli dohajati k slovesni uri. „Z Bogom, ostani zdrav, srečno“, to so bile vsacega zadnje besede in, ko mi mati, brati in sestre roké podajo, zbudi se mi otožnost v srcu, ktera je pa le do Vrhovskega *) hriba trpela. Zagledavši poljanske hribe in obzor proti Kočevskemu, nisem več veliko mislil na dom, ampak pomikavajoči se čedalje bolje v sredotočje slovenske zemlje, navdajale so me raznovrstne fantazije: kako bodem ljubljanski dijak, celó coprati bodem znal v par letih, in enkrat „gospod“ postal! Živel bodem v sredini vrlih možakov, poganjajočih se za zapuščeno našo domovino, v tistem mestu, premišljeval sem dalje, iz ktereга je že toliko slovenskih knjig in družih izvrstnih reči došlo, ne bode mi treba dolgo čakati, da kako novo slovensko knjigo dobim; brž ko izide, jo bodem pregledoval! „Oh, to bo veselo, to bo prijetno“, izustim glasno na vozu svojima tovaršema Janezu in Jurčeku, ktera sta že poprej nekaj božičev v Ljubljani praznovala.

— Ne veseli se preveč ne — reče mi Jurček — ne bode tako prijetno ne, kakor si domišljuješ bedak; mar nemiš, da boš

*) Vrhovski hrib imenuje se po svoji županiji ali fari Vrh (Schweinberg) in leži blizo Vinice med belimi Kranjci, ter ponosno gleda v obraz boljše znanemu žeželjskemu hribu.

imel časa postopati in ogledovati lepe poslopja ljubljanske; bogme, ko bodeš v šoli 5 ur na dan sedeti in nerazumljivo predavanje z največo pozornostjo slušati moral, stavim, kolikor le hočeš, da bodeš ves družih misel.

— Kako veliš — vprašam ga — nerazumljivo predavanje? Zakaj nerazumljivo?

— Revče — odgovori mi — ali razumiš nemški jezik tako, da bodeš prestavljati mogel latinski v nemški? Ali ne veš, da v Ljubljani je vse nemško.

„Latinsko“, „nemško“, te besede ste mi rojile po glavi. Kako vraga bodem latinsko v nemško prevadjal, če latinski ni nemški ne razumim? Da je v Ljubljani vse nemško, ne more biti res, saj je Ljubljana slovensko mesto, in kdor se hoče dobro slovenski naučiti in potem postati slovenski pisatelj, mora na vsaki način v Ljubljani šolati se, — to so mi že moj ranjki oče zmiraj pripovedovali. Če bo pa vse nemški, to potem ni slovensko mesto, ker nemški in slovenski nikakor ni eno. Take reči premišljuje; nazadnje pa obrnivši se k tovaršema rečem:

E, ne verjamem jaz tebi Jurče ne, prevečkrat si me že prevaril. Smejaje mi zdaj oba hočeta vresničiti to pripovedovanje; s prstmi žugaje me konečno zagotovljata, da, kdor ne verjame, uči ga skušnja.

— Kdor ne verjame, skušnja ga uči — ponovil sem z mislim, da, da, res tako, tudi oče so to večkrat rekli. Neizrečeno me je jelo skrbeti, kako bo v Ljubljani.

Začeli smo druge pogovore ter sem kmalo pozabil na prejšne Jurčekove trditve in svoje skrbi.

Skor tri cele dni vlekla nas je četvorico mala kljusa, kateri so se rebra pri vsaki stopinji skor za celo ped pokazovale iz kože. Tretji dan popoldan, ko je rumeno sonce najlepši razsvetljevalo prelepo okolico ljubljansko, dospemo do blagoslovljenega ali „žegnanega studentca“, od kodar sem prvi pot pogledal proti tako dolgo želječemu kraju. Odpočivši in okrepčavši se tu z dobrim vinom in z gorcimi grizljeji, sedemo zopet na voziček in naša kljuza drči proti Ljubljani, kakor bi veselila se krasnega mesta. Z neizrečenim veseljem gledal sem Ljubljano, res belo kakor sneg. „Živila“ zavpijem kapico iz glave snemši tako navdušeno, da sta celò moja tovarša ponovila ta izklik, čeravno sia se drugače držala kakor vol, kateri gre v mesnico in to vedno grje, čedalje pomikali so se proti belemu mestu. Ta pot zdela mi se je vrlo kratka. Neprenehoma strmel sem v hiše ljubljanske zelò radoveden, kako velike bodejo pokazale se kmalo stermečim mojim očém. — Med tacim urnim drdranjem

proti večkrat omenjenemu mestu, srečamo se slučajno z necim kratkohlačnikom — paglovcom; kateri našega voznika kaj pogumno nagovori in s sarkastičnim smehom poprosi, naj mu krasnega konja proda. Lahko je verjeti, da posestniku te mrhe je to vprašanje gorko zaušnico dalo; z bičem zamahne in zafrka proti smejačemu kmetu ter jezno zajeclja besede: „de bi te h . . . poštalenski“.

Med nami sedečimi na vozu kraljevala je tihota.

Zdelo se mi je, kakor bi vsi premišljevali kljuzo mrmrajočega voznika, za katero se bodo še morebiti kranjski kmetje na potu stepili.

Pridemo v mesto. Voznik odpne strašno vspehano, na pol mrtvo kljuzo od vozička, malo jo po zadnjici pomili, trikrat semtrtje od krčme do bližnjega kozelca sprehajati pelje, ter jo potem v hlev pèha in ji vrže kupec sena, pri katerem je revica morebiti vse pretekke muke in težave pozabila.

Tudi v ti krčmi odahnili smo se povoljno, in morebiti zadrževali bi se še dalje, ako nebi bil jaz neprestano žokal svoja dva pajdaša v hrbet in ju neprenehoma opominjal, naj gremo v mesto, ker radovedne moje oči neizrekljivo bi bile rade pasle se po zgradah ljubljanskih.

Ta želja kmalo bila mi je spolnjena. Spremljan na desni od Janeza in Jurčeka, in na levi od voznika — belega Kranjca, oblešenega v belih hlačah in ovitega z modrim telovnikom, okinčanim s krasnimi rudečimi rožami.

„Tako tù bom zdaj prebival? to je zdaj moj dom? tu bodem se šolal? — take in enake premišljevanja navdajale so me pri vsih mojih prvih stopinjah po Ljubljani in se tako globoko zasadile v pusto mojo tadajno pamet, da nisem čul večkratnih vprašanj, danih od mojih tovaršev o krasoti mestnih poslopij. Ak oravno sem bil tačas še zelo neskušen in neveden, vendar naredim debele oči, vidivši žaltove napise nad nekterimi prodajavnicami. Začuden stojim pred neko hišo, katero je kinčal krasen napis „Pogatschnigg“. Zastonj so bile vse moje vprašanja in preiskave za uzrok take pisave — nobeden ni znal družega odgovoriti, kakor s kačim lakoničnim „samo da je; je že prav.“

No, mislim si, Ljubljančani imajo ves drug pravopis, kakor so me oče učili; Bog varuj, da bi bil v naši šoli kdo tako ime zapisal, to bi se bila šiba veselo zvijala. —

Dan se nagne in čedalje skriva se bolje rumeno sončice. Zvečer gremo še enkrat v celi tridružbi v krčmo, da svojemu vozniku zadnji „z Bogom“ rečemo. Poleg obilnega vina in dobrih grizljejev, držal sem se vendar nekako tužno, premišlevajoč, kako bodem ži-

vel v tako velicem mestu in kaj bodem začel? Velikokrat, ko so druzi veseli zlivali rudeče kapljice v suhe grla, zdihnem tako milo, da se je celò vozniku čudno zdelo, ter me popita „jeli bi rado ž njim šel nazaj?“

„Nevem“, odgovorim, „kako bode v šolah; skrbi me zelo.“

„Bedak“ zavrne Jurček kimaje z glavo, „pokaj še bodeš bal? jaz sem tudi mislil, da ne bodem mogel nemški naučiti se, pa sem vendar vse predmete „genügend“ znal. Kadar ne bodeš druzega čul ko nemški, vrag me vzemi, če se ne bodeš naučil.“ Tako me je Jurček tolažil in pri zadnji besedi vesel kupico kviško vzdignil rekoč: „E, vse moramo pozabiti; vesel bodi, dragi prijatelj, da živiš in da te zemlja še tako zvesto nositi hoče. „Živila Ljubljana še mnogo let!“

Ponovili smo večkrat enako zdravico in potem, ko smo še svojemu zvestemu vozniku naročevaje še to in uno v roke segli, gremo v stanovanje, ktereга smo oskrbeli si še med sladkimi šolskimi počitnicami. Drugi dan prebudivši se, zagledam Jurčeka z zavezanim čelom, da semtrtje po sobi hodi. — Janez pa smrči, kakor bi bil sam v celem poslopju. Kmalo sva tudi mi dva stala na nogah in jaz podam se potem z Jurčekom po mestu, češ, da dobro pogledam, kje sem? Spomnim se dobro, kako sem Jurčeku marsiktere želje odkrival in ker sva pomenkovala se tudi o Slovenščini, ga radovedno vprašam za to ali uno nemško besedo, kako bi se se slovenski rekla? Jurček, skoz in skoz Kranjec, kateri je točno vedil vsaki dan za nadavek ali agio od zlata in srebra, ter vse politične časopise kaj rado prebiral, mi svetuje, naj si mali zvezček naredim, v ktereга naj marljivo zapisujem nepoznate nemške besede in potem bode že on zraven zapisal temeljiti pravi slovenski pojem. In zares, obveljala je ta modra naredba. Še popred, kakor grem zapisat se k novemu šolskemu vodju, naredim malo tekico in koj zapišem nekatere besede, ter jih neposredno čez kacic 14 dni potem izročim Jurčeku, naj bi jih pregledal in obljubo spolnil.

„Le položi jo tje na mizo“, modri mi Jurček zavrne, „kadar bodem vse pregledal, ti jo bodem že nazaj prinesel. Tudi ta obljuba bila je natanjko spolnjena. Čez nekaj dni dobim svoj bilježnik nazaj, ter radovedno pogledam noter, misleč, no, zdaj bodem vsaj znal, kako se naj bolj navadne in potrebne reči po naše imenujejo. Celi bilježnik bil je razdeljen v dva odelka: v prvega pisal sem jaz svoje besede in v drugem bilo je Jurčekovo tolmačenje pri vsaki besedi. Naj pri ti prilici iz nepozabljive te knjižice navedem nekatere besede, ktere so bile tako le raztolmačene:

Das Kaffeehaus — kofetna hiša.

Der Wichs — čevljarsko blato.

Der Draht — drot.

Putzen — pucati, (anders kann man nicht).

Das Federmesser — nožno pero.

Der Schneitzer — šnajcar, (gewöhnlich in der Umgangssprache; nach meinem Urtheile wäre gut, svečne škarje.)

Der Kasten — kosen.

Tacih raztolmačenih besedi bila je vsa živa moja bilježnica; imel sem jo vsaki trenutek v roci in vsaki čas dodal sem kako novo nepoznato besedo, radoveden čakaje Jurčkovega tolmačenja. Malo čudne zdele so mi se vendar nekatere besede, ker ravno tako znal bi jih tudi jaz raztolmačiti, ali vedar nisem upal se, da li Jurčeku kaj zameril se. Bil sem raje tiho, ker, kdo, mislim si, bi se s tacim pričkal, kateri je že tako učen, da coprati zna, kakor je pravil staršem doma. Česar mi ni mogel pismeno razložiti, to je ustmeno vselej pristavil, ter se vedno pokazal umnega kovača naj-novejih besedi. Kar me zdaj marsikterokrat na smeh zažene, to je spomin, kako hudo te je imenovani Jurček pogledal, če si ga s Pohlino nazval. Meni se je takrat to ime čudno vidilo in mislil sem le, da je to kak šaljiv primek, ali kako se zavzamem, ko neki dan izročim na ulici od necega dijaka Jurčeku list z napisom: „Seiner Hoheit dem Herrn Georg B. Pohl, windischem Magnat in Loco“, in prebravši naš Jurče ta naslov, prece pismo razstrga, meni pa tako zasoli, da mi se je šenklavška crkev razsvetljena pred nosom pokazala. Čudeč se zelo, grem domu ter pripovedujem čudni primerek tovaršem, kateri so mi pa kmalo uzrok nenadne klofute razodeli. Od tega časa govoril sem le malo z Jurčekom, vse moje bilješke nemških po njem raztolmačenih besedi so prestale. Smehu ni bilo konca ne kraja, ko je pameten kak človek dobil mojo bilježnico v roke, šla je vedno od rok do rok, dokler sem enkrat s cunjami vred tudi staro mojo suknjo nekemu Lahu prodal, iz ktere pozabil sem bil vzeti to znamenitno knjižico. In tako bilo je te knjižice konec. — To je bilo toraj prvo moje prisojevanje slovenskega jezika v Ljubljani. —

Grem zapisat se v šolo. Pridši v krasno šolsko poslopje, ne vém kod ni kam? Vprašam poslužbenika, ktereга ravno srečam, kje je ravnateljjska pisarna? ali ta, namesto odgovora, me pisano pogleda od nog do glave, ter srdito vpraša „wos?“

„Kancelarei, kancelarei“ ponavljam in ga v zarščeni obraz gledam.

„A, a, kanceleji“, se začudi, „die ist im ersten Stock.“

„Tank“ mu odgovorim in grem v prvo nadstropje premišljeva-
vaje, bom li pravo zadel? Ali kako zveselim se, zagledavši obilno
množico stoječih dijakov pred necimi vrati, držečih spričevala v ro-
kah. Brez daljnega pomisleka podam se sledeč svojega tovarša v
imenovano pisarno. Komaj vrata odprem, zasvitlajo se prečudno ve-
likega moža oči, obročene z očali.

„Wie heisst er?“ zabobna velikan, obrniv glavo proti meni.

„Govori“, sujem svojega spremljevalca, „povej ti, kar bi rado
gospod zvediti“ mu tiho zašeptam.

„N. N.“, reče tovarš in se okašlja, ter gleda po izbi, kakor bi
nekako zmešan postal.

Zvedši imenovani gospod, da sem prvinec, mi začne dolgo ne-
kaj pripovedovati — česar vè se, nisem skor nič umel — ter sem-
trtje liste zapisnikove prebračajoči zahteva, da mu pokažem zadnjo
svojo svedočno. Edino to dobro sem brž razumel poznani besedi
„Zeugniss“. Hipoma vzamem iz žepa svedočbico, mastno, zmazano
in oribano, ter jo skor drhteč postavim na zeleno ondotno mizo.
Radovedno čakam odgovara prihodnjega svojega načelnika. Ali ta
mi ni pustil, da premišljujem dalje njegove navade, odpravi naj
precej prijazno z navadno poslovico „ist gut“, veleč, da bodem vse
ostale pogodbe in šolske zapovedi zvedil v šoli. Pridši na prostrani
hod, vprašam brž svojega pajdaša, „zakaj ta gospod slovenski
ne govori? — kaj bi bilo vendar, ako bi se bil jaz sam podal
k njemu? Saj mu je mendé vendar vse eno, če govori nemški
ali slovenski“, navaljujem vprašanje.

„Molči, molči“, začujem iz tovarševih ust, „in ne veži otrob.
Ti še ne veš, da naš gospod vodja, čeravno je že precej veliko
božičnih praznikov praznoval pri nas, vendar morebiti še 10 besedi
slovenskih ne umé. Pa kaj je še to? Kadar bodeš čul profesore,
kako razlagajo — vse nemški — nobeden nič slovenskega, takrat
bodeš gotovo kaj družega mislil o Ljubljani.“

Mene čedalje bolj groznica napada. V enem sem si trenutku
belo Ljubljano prestvaril, nekdanje veselje moje in up srečne pri-
hodnosti v čuden, poptujčen kraj. „Tü so Nemci, ne Slo-
venci“, mislim si, „moj oče gotovo niso dobro vedili te reči, ker
dolgo niso bili tü. V Ljubljani, če je tako, gotovo se nobeden do-
voljno v slovenščini nemore izuriti.“

V tacih sem premišljevanjih preživel prve dni svojega obitava-
nja v Ljubljani. Kteregakolj bolj odraslega dijaka poprašam o teh
zadevah, le žalostno me potolaži. —

Čas je dirjal s prečudno urnostjo naprej. Prvi dan, kdaj sem šel prvokrat v šolo, bil je tū. Tedaj grem. Čujem postave — če smem to „čuti“ imenovati, ako človek gredè od čitanja toliko vé, kolikor je vedil kadar je pazljivo jel slušati. Kmalo se tudi začne predavanje šolskih predmetov. Radovedno čakam ure za tako imenovan „slovenisch“, — ali dolgo je ni bilo. Odložena je bila vsaki pondeljek in sredo — vselej zadnjo uro. Prvi pondeljek je ni bilo, ne vé m zakaj; v sredo — item, v pondeljek bila je nekaka maša, tedaj zopet prosto, v sredo obdržavala se je konferencija, drugi pondeljek obolel nam je učitelj i. t. d. „De te treni“, mislim si, „to pa je vendar čudno, morebiti, ako ne bi bil jaz tak radovednež za to uro, imeli bi jo že gotovo.“ Zopet druge besedovati sem čul dijake: Bog daj, da kmali pride ura za „slovenisch“, homo saj zopet prosti i. t. d. Konečno pride vendar ta dolgo zaželjeni čas. Učitelj stopi k nam, ter nam o koristi jezikov sploh pripovedovati začne, ter znano prislovico pristavi rekoč: da kolikor jezikov kdor zna, toliko ljudi veljá, toraj — veli — ne smemo tudi slovenskega jezika zaničevati, dasiravno moramo nemškega vsikdar bolje znati. Dobro se spominjam besedi, s kterimi nas je večkrat imenovani „lerar“ pri šeptanju opominjal, veleč nam: „če ne bote tih', vas bom v klasenbuh ajntragou.“ Vé se, da tega izraza tadanja moja pusta pamet nikakor ni še pojmiti mogla; vprašam pri prvi priložnosti svojega Jurčeka, naj mi on to točneje razloži, kaj se vendar to pravi. Tolmačeč to, še mi pristavi, naj se temu nikakor ne čudim, ker to je v Ljubljani „špraha ta noblih.“ — Kar se v obče z žalostjo preteklosti spominjam, skoro nikdar ni bila našemu maternemu jeziku dopuščena lista pravica, ktero vsak drugi v obilni meri vživa. Tū naj pristavim, da mi je le malo časa sijala prijetna doba, prožajoča mi priložnost, da si lahko prisvojim kaj več o slovenskem jeziku in ta čas bil je le kratek; štel je le 5 mescov, v kterih se je vsaki marljivi poslušavec več naučil, kakor v 10 letih, učeč se pod vodstvom kacega nemilega renegata. Ali nemila osoda pokazala je tudi pri ti prilici svojo nepraviečnost, vzela nam je izvrstnega učitelja, ter zgodaj postavila ga med — Nemce.

Narodno blago.

(Če kdo pajka ubije, mu je 77. grehov odpuščenih). Ko je Marija, pripoveduje prosti narod, v dolgih zimskih večerih pestovaje svojega ljubeka sinka raznovrstne dela opravljala, pesmice pela itd., se je tudi večkrat pri preslici zabavljala. Moremo si misliti, kako

lepo in tanjko je gotovo presti umela sveta mati božja. No, pajek je pa še taneje predel; tegavolj je Marija rekla, kakor bi se sramovala, da neumno živinče lepši prede od nje, da vsacemu, kateri ubije enega izmed tih mrčesov, bode 77. grehov odpuščenih. Hotela je namreč, da zatere vse pajke. —

Kako neumna se pač časi najde kako pravlica med narodom!

(*Pšenica je le za pse in mačke stvarjena*). Koj po stvarjenju sveta bilo je celo pšenično steblo polno lepih zrnčic. Da je pa dan danas le na vrhuncu, temu je bila neka žena kriva. Šla je namreč enkrat neka žena na njivo z otrokom svojim. Otrok se onečedi, mati ga pa z rodovitno pšenico obriše. Bog to viditi, se hudo razjezi, ter veli: „Od zanaprej naj bode pšenični plod le na vrhuncu, in drugo naj bode le prazno steblo.“ Kakor vidimo, je res. Po tem takem ne bi ljudje smeli pšeničnega kruha jesti.

(*Zakaj je ravno neznatni stržek ptičji kralj?*) Pred dolgim časom zbrale so se vse ptice, da bi si kralja zvolile. Tisti bode naš kralj, so rekle, kateri more najvišje leteti. Več ptic poskusi, ali orel najvišje zleti. Stržek pa, kateri je jih precej za ušesmi imel, skrije se velikašu orlu pod perute in ko je orel v strašni višini bil, da ni mogel več dalje, prifrfa mali stržek izpod orlovih perut, in še bolj visoko leti. Ptice so bile zelo hude na stržeka. Sklenile so ga umoriti. Ali prebrisani stržek previdši te namere, skrije se prišedši na zemljo, v malo ljuknjico, ter tako se smrti otme. Tako je stržek kralj ptičji postal.

(*Bekri-Muji*) je pri Turcih poznat največi pijanec. Razun ene srajce, katero je na sebi nosil, ni nič imel. Ko ga je enkrat videl turški car pijanega, razjezi se grozno nad njega, ali Bekri-Muji, otresivši se, vpraša drzovito cara, če to njega kaj briga? Pri ti prilici ga tudi popita, za koliko mu proda Carigrad. Čeravno je vedil car, da pijanec nima ni krajcara, vendar bal se je le da mu Carigrad ponudi za malo ceno, misleči, gotovo so ga drugi bogateji napotili na to misel. Pove mu toraj car visoko ceno. Bekri-Muji mu obljubi, da mu bode koj drugi dan prinesel denare. Ali ni bilo drugo dan o Bekri-Mujitu ne duha ne sluha. Jezni car pošlje po nj. Bekri-Muji pride trezen priznavajoči, da krajcara ne premore in kako bi Carigrad kupil? Car ga hoče usmrtiti. Bekri-Muji poprosi, da mu pred smrtjo le eno željo bi še izpolnil, in sicer, da bi tri ljudi (slepca, hromca in družega kacega siromaka) nasitil in napojil. Car to stori. Ko se ti tri napijejo, da so ga že precej v glavi imeli, veli slepec: hvala Bogu, da smo najeli se dobrega kruha in napili

rudečega vinca. Hromec veli: kako moreš to vediti, saj si slep — le varuj se, da te z nogama v rebra ne sunem. Siromak veli: le suni ga le na moj odgovor, jaz ti bom plačal. Tako je tedaj vino storilo, da je slepec videl, hromec nogi imel in prejšni siromak naenkrat denara premogel.

Tak sem bil tudi jaz včeraj, veli caru Bekri-Muji, da sem brez krajcara hotel kupiti Carigrad. Prizanesel mu je potem smejajoči cesar življenje. Tudi on sam začel je odsihmal piti, kar ni poprej bila njegova navada. Ko se je enkrat prav zelo vpijanil, boleti ga je glava začela, ter pošlje po Bekri-Mujita, da bi mu kako zdravilo svetoval. Ali ta sodijoči po sebi, mu veli, naj le naprej pije tako dolgo, da ne bode družega imel kakor srajco na sebi — in potem bode gotovo zdrav. Zapisal T.

(Kraljcič Marko) Rodila je mati sina in imenovala ga Marko. Ko je večji postal je moral svinje pasti. Ker so bile njegove telesne moči še slabe, so reveža njegovi tovarši na paši vedno topli; vsim je mogel biti strežej. Neki dan ko so ga ravno zelo topli, zbeži in teče naprej, ne vedoč kam? Čez nekaj časa pride na neko planjavo, na kateri je ležal pod prostim nebom lepi mali otročiček, kateri je jokal zavoljo prevročih sončnih žarkov. Marko gre v bližnjo šumo, ter nalomi nekaj vej, da bi otroku senco naredil. Naredivši to, odide v bližnjo grmovje, in se tu skrije. Kmalo potem pride Vila, mati tega otroka in zelo se zveseli zagledavši ga pod senco. Na glas zavpije: Karkoli bi želel tisti, kateri je to naredil, bi dobil.

Zdaj korači Marko izza grmovja in stoji pred strmečo Vilo. Vila mu zopet obljubo ponovi. Marko se spomni, da je vedno od tovaršev tepen. Prosi tedaj Vilo za boljšo moč, da bi se saj mogel braniti. Blizo tam bil je pa silno velik kamen, ki je tehtal sto centov. Vila Marku velevala, naj jo sesa. On to stori. Potem mu Vila pravi, naj kamen pomaja. On to poskusi, ali — ne more. Po Vilinem povelju Marko zopet sesa, kamen drugič vzdigniti poskusi, ali tudi se zdaj ni mu šlo za roko. V tretjič sesa, in kamen lahko vzdigne. Od zdaj ni bil nikoli več od tovaršev tepen, pa pasel ni dolgo, ker bil je kmalo potem za kralja izvoljen. Zapisal J. V—c.

(Od kod pride neki beseda „lačenperger“?) Če potuješ po Slovenskem, večkrat zaslišiš od kacega kmeta besedo „lačenperger“.

Mnogokrat iskal sem temelja tega izraza, pa vse je bilo zastoj, dokler me neki prosti seljak živeči v slovenski vasi ne podučil v teh mislih. „V tistih nemilih časih“, mi pripoveduje, „ko

so Slovenci od Nemcov trdo bili podjarmljeni, rodila se je ta beseda. Nemci namreč boječi se slovenske kakšne bune, pošljejo neznatne nektere svoje gospode na Slovensko podelivši vsacemu nekoliko naše zemlje.

Da bi jih slovenski kmetje boljše štivali in v občie njih ukaze točneje spolnovali, postavili so te nove gospodarje slovenske za same grofe in barone. Vé se, da ponižni slovenski kmet obde- loval je z drage volje njihova polja, ter vsako nemilost tiho potrpel, nadjaje se boljših časov. Ali kmalo bilo je tudi našim kmetom pre- več. Vidši, da podjarmljenju ni konca ne kraja, počeli so se ustav- ljati, ali za roko ni jim pošlo. Za najmanji pregrešek strahovali so jih ti „grofi“ in „baroni“ nevsmiljeno. Vdati so se mogli nemili osodi. Zvedli so pa naši kmetje, da ti plemeniti gospodi poslani so bili iz Nemške le zavoljo pomanjkanja hrane in drugega živeža sploh. Kar je bilo posebno čudno je pa to, da imena vsih tih gospodov imele so končnico „berg“ in spredej pa kaj družega, kar je bilo slo- venskim kmetom grozno težko zapaziti. Tedaj so te gospodarje njih podložni skrivno le z „lačenpergerji“ nazivali, kar se je do dan- danes ohranilo.“

Tako mi je tolmačil bistrourni kmet besedo „lačenperger“, in nazadnje med drugim še pristavi: „če mi slovenski kmetje pomi- slimo na nekdanjost, moramo pač jezni izreči: prekleti „lačenper- gerji“. Jez pa okrepcavši se pri njem, vošim mu dobro letino, ter celi daljni pot premišlujem kmetovo govorenje. Zapisal J. B.

Drobtinice.

(*Čudna zastavica*). Slepjarjev Janez je vedno le po malem okro- glega imel. Necega dne pride k svojim tovaršem v čisto novih čevljih. Vsi ga radovedni gledajo in njegove čevlje hvalijo. „Kaj mislite“ jih pobara „kako sim jih dobil?“ Uganujejo pa nobeden je ne zadene. Čez dolgo, ko nobeden ne vgane, jim Janez zastavico razvozla re- koč: „Kupil in pa plačal sem jih pošteno. Moj Bog, to je mende naj bolj navadno, pa vendar ni nobeden vganiti mogel“.

(*Rusovska navada*). Rusi nižjega stanu imajo navado, če se jim zeva, da se prekrižajo; mislijo namreč s tim znamenjem vrga spoditi, ki jim je usta odprl namenjen, da jim dušo vzame.

(*Uljuden brivec*). Neki ptuj gospod se da v vasi, skoz katero je potoval, briti. Brivec, preden delo začne, pljune v mjilo. Gospod to viditi, ga začuden vpraša, zakaj to dela? On mu odgovori:

„Gospod, iz golega spoštovanja do vas, ker našim kmetom sicer le na brado pljujem.“

(*Ccet srca*). Bedake modriti je težka služba, malo kateri se da poboljšati, ali še bolj redek je, ki bi se za poduk zahvalil.

Noben pameten ne to trpel, da bi se človek do zibeli prereševal in da bi se štelo, kotikokrat je pestrno pomazal.

Bolje je človeku goljufanemu biti, kot vsak trenutek goljufije še čakati.

Nehvaležnost je prav grda lastnost ljudi. Saj je zahvala le spoznanje, da smo pomoči iskali in jo tudi dosegli; zakaj bi tedaj sramovali se najti, česar nas iskati sram ni bilo.

Šala (po domače „špas“) rodi smeh. Smeh je pa znamenje veselja. Veselje je sreča človeška (tukaj in tam), sreča vselej prav pride; zato ne more pristojna šala nikdar pregrešna biti.

Kdor se sam zatoži, je le na pol kazni vreden.

Veselje je blago, ki se naj bolj išče, pa pravega veči del ne moremo najti.

J. K. Š—c.

Prijateljske pisma.

Zagreb. Tukajšnji pravniči ravno so dovršili izpite za prvo poletje, izmed katerih je bilo tudi nekaj Slovincov. Tu se predava samo v hrvatskem jeziku. Število slušavcov se je pomnožilo od pretečenega leta in kaj lepo je mladenče gledati, kako se zbirajo pred akademijo, katerih večino kinča krasna narodna obleka. Vsim se pozna, da živi v njih čisti narodni duh. Omenil sem, da med drugimi slušavci je tudi mala množica Slovincov, ali želeli bi bilo, da bi vsako leto rasla. Po nekterih mestih, posebao v Ljubljani, zapazi se, da v zadnjem času dijaci po dovršeni osmi šoli samo na edino bogoslovje mislijo in se jih res k temu stanu toliko odloči, da se morajo zidarji na pomoč klicati, da še ktero sobico v kakšnem kotu pritisnejo. Bog varuj, da bi s temi besedami nameraval mladenče odvrniti od lepega stana. — Večkrat poprašuje dijak dijaka: „ti prijatel, letos smo v zadnjem letu, kam se bova obrnila?“ Ta mu začuden odgovori: „kam, al ne veš, da smo le v bogoslovju preskrbljeni?“ Zopet ga popraša prvi: „al imaš poklic k temu stanu, jaz mislim, da ti nisi za to, ti imaš pomoči od doma, svetujem ti kar v Beč.“ Smejaje mu prijatel zavrne: „čeravno zdaj nimam poklica, pa ga mislim v bogoslovju dobiti. Kaj bi se človek mučil in stradal v Beču? Tam moraš vesel biti, da se konjskih klobas najješ!“ Pomilovaje pravi prvi: „prijatel, ti si kaj lahkomišljen!

Pomisli malo, da slabi duhoven je sebi in drugim k veliki nesreči; ako se zdaj poklicanega ne čutiš, ne podajaj se k temu stanu. Ako je v Beču predrago, pa pojdi v Gradec^a.

Nič ne pomaga. Janezek je v prvem letu bogoslovja.

To je žalostna resnica. Nekteri mladenči nič ne zmenijo se za svoj in svoje domovine blagor. — Slovenski dijaci volite si stan, v katerem morete koristiti svojemu narodu, da mu bote pravi pomočniki v vsih nezdah. Mislite malo na pravniško akademijo u Zagrebu, tu ste v srcu jugoslavjanske izobraženosti, tu se dijak oddahne od nemške kulture živeč med domoljubnimi Slavjani; tu mora vsaki še ceniti krasoto jezika naših sosedov slušajoč pravniška predavanja iz ust visoko učenih gospodov. — Kar se življenja tiče, se tu ravno ni bati pajkov v trebuhu. Na Hrvatskem še noben Slovenec ni poginil lakote, naj manj pa pravnik, kteremu vsaki dobrovoljno pomaga v vsih silah.

Marsikteri bi rekli: „kako more Slovenec slušati predavanje v hrvatskem njemu nerazumljivem jeziku.“ Temu odgovorim, da v tem obziru je najmanj težkoče. V prvem mescu boš malo nevoljen pojmal nekatere nerazumljive besede, v drugem mescu zamoreš, čeravno ne prav natanjko, ali glavne reči predavanja lahko umeti, — to uči me lastna skušnja.*

Zgodí se ti lahko, da se ne spomniš primernih izrazov, da bi mogel dotični pojem dovoljno razložiti, ali v tem slučaju ti je dopuščeno govoriti predmet v svojem maternem slovenskem jeziku, kteri je drugim jugoslavjanom ravno tako mil, kakor nam drugo kako slavjansko narečje. Mislečemu, da ima menda v Zagrebu malo veljave slovenščina, povem, da, ako mi Slovenci v društvu sastoječemu iz različitih Slavjanov, pogovarjamo se v našem jeziku, — to ti naenkrat vse tiho postane, vse med sabo kima in premišljuje krasoto in očevidno enakost našega jezika z hrvatskim. — V Ljubljani in po družih mestih so dijaci veliko bolje spodbujeni za ptujo kulturo kakor za domačo. Vzrok temu ni drugi, kakor da večina učiteljev ne razumi lepega slovenskega jezika. Dijaci se nekterim učiteljem jako zamerijo, ako se samo v kaceu slučaju izpričavajo v slovenskem jeziku. Ni davno, odkar mi je nekdanji ljubljanski dijak pravil, da se je moral zavolj bolezní izpričati pri učitelju veronauka. Pride do „katedra“, in priklonivši se globoko poreče: „Gospod učitelj! bil sem pretečeni teden bolan in nisem mogel učiti se. Ali — o joj — imenovani gospod jezno ga vpraša z razžalanim obrazom glasno: „Was?“ Dijak, akoravno malo prestrašen, ponavlja vendar tiste besede, ker dobro je vedel, da je učitelj rojen Slovenec. Ali

zdaj še le je bil ogenj v strehi. Ves divji pobara: „Kannst nicht deutsch sprechen? Gehe in die Bank!“ Razžaljeni gospod si je gotovo dobro z rudečim zaznamnil dijaka v svojem „katalogu“ kot posebnega demonstrata — in res je bil skoro iz tega vzroka malo zapečaten. —

Drugi bi mi zopet pristavil: „kako prihodnjost ima pravnik? al ne veš, da je vse polno činovnikov?“ Temu pa zavrnem, da izvrstnemu pravniku nikdar ni bati se pomanjkanja dobrega kruha; tacih imamo še vse premalo in vedno je tak več vreden, kakor kak nepoklican duhoven.

Iskrena je toraj odkritosrčna moja želja, da bi se slovenski dijaci po dovršeni gimnaziji tudi v Zagreb na pravniško akademijo ozerali. Našemu narodu silna je potreba, da se modro in po čvrstih potih vodi, a za to modrost treba je tudi, da se izurijo dotični mladenči v narodnem jeziku, da točno spoznajo potrebe in pravice svojega naroda, ter se popolnoma zavéjo svoje narodnosti. In to je za Slovence le v Zagrebu mogoče. — Kaj bi neki slovenski protivnici rekli, ko bi naše dušne pastirje, zelò zavzete za narodne reči, vidili v narodni obleci, kakor jih viditi zamorejo v Hrvatski? To bi bili precej „staatsgefährlich“ in Bog vé, kaj še? In, ako niso duhovni očetje in sploh učitelje prostega naroda vneti za domače, Bogu in ljudem drage reči, rado bi potem tistega poznal, kateri trdi, da bi naš narod vse eno napredoval. N. R.

Zagreb. Zelò začudil sem se dobivši nedavno iz Ljubljane od nekega prijatla, slovenskega dijaka, od kterega sem do zdaj mislil, da je vrli domoljub, pismo pisano v nemškem jeziku. Res je čuditi, ker jaz in on rojena sva Slovenca in meni vedno le boljše bije srce za materni jezik, kakor za tuji. Nebi tudi nič rekel, ako bi imenovani dijak zares v nemškem jeziku dobro bil izurjen; ali poslušajte kako piše: „Ich muss mich wundern, dass du mir nicht geschriben hast, dass du nicht alles was du hier gelassen hast, u. entschuldige mich zugleich, dass ich Dir nicht gleich das erste mal alles Wäsche geschükt habe; denn diese war in einem andern Zimmer. Als dieses Zimmer, in welchem die Wäsche war — es war das an Klavirzimmer anstossende Zimmer — da kam zu uns und fragte, ob im vorigen Jahr etwas verloren hat, und sagte uns wir sollen die Wäsche schauen gehen Ich bite Dich mir nicht übel zu nehmen, dass ich damals ich Dir zum erstenmahle die Wäsche schükte genauer erkundigte.“

To je mendè pač jasen dokaz, kako daleč sega nemško predavanje v srca slovenskih dijakov. H. L.

*** Ljubljana. Ne morem Ti mila „Torbica“ dostojno povedati, s kakšnim veseljem začuli smo, da bodeš zopet izhajati počela, ter nam zopet prilike dajala, da slabo svojo vednost v slovenskem jeziku podpolnujemo saj na ta način, da Tebi dopisujemo. Žalostni moramo čuti, kako se sosedje naši Hrvati učè v svojem maternem jeziku, a nam revežem se v lastnem domu sline cedé po tace predavanju. In, naj bi že vse to bilo, če bi le nekaj gospodov učiteljev imeli rojakov, zavzetih za naš jezik, ali še tega nimamo. Ljubljanska gimnazija, koja daleč okoli slovi zaradi obilnega števila dijakov, ima, bi rekel, le dva profesora, koja dovoljno umeta naš jezik in puščata mu pravice, koje ima vsak drugi. Ne rečem, da so vsi drugi neprijatelji naši, so tudi prijatli, ali kaj to pomaga, ker nam ne morejo pomagati. Slabega šolskega napredka je večí del le predavanje krivo, ker letos padlo ih je posebno veliko število zopet v prvi šoli, kjer revčeki še najmanje razumijo nemškega jezika. Ravno unidan pripovedoval mi je neki taki nesrečnež, koji pri vsem svojem marljivem učenju ima vendar spričevalo slabega uspeha, ter mi je rekel, da tudi v drugem poletju nima ni najmanje nade, ker ima učitelje govoreče čuden nemškí dialekt, kterega še vsaki Nemeček težko bi umel. Neizrečeno žalostno je, da nam še v cerkvi božje besede v našem maternem jeziku ne razlagajo. Nekteri dijaci tedaj gredè od božje službe toliko vedò, kakor poprej in, koji noče že poleg nemškutarenja ob vero priti, gre vsako nedeljo še v kako drugo cerkev k slovenski pridigi. Ali ni to žalostno? Še bi dalje veliko enacega naznanil, pa pripustim to do druge prilike in tudi se bojim, da bi me še bolje „pisano gledal protivnik“ če bi moje ime zvedil*), naj le rečem, da Bog se vsmiluj čez nas vboge reve!

Večina dijakov je zelo zavzeta za svoj jezik. Žalostni spominjamo se, kako veliko prilik smo lani imeli, da se izurjamo v slovenskem jeziku! Imeli smo en čas tudi svojo čitavnico v neki privatni hiši, in po zgubi enega dijaka vse je prestalo. Čeravno nam je bilo nedolžno društvo in koristno pomenkovanje o našem jeziku hipoma od našega novega vodje prepovedano, vendar zato, odkrisosrčno rečem, nismo jenjali vaditi se v maternem svojem jeziku. Vè se, da kakor povesod, je tudi tukaj nekaj izjemek, koje nas pa najmanj strašijo. Tudi so taki dijaci med nami, koji se še ne zavejo domačega svojega jezika in neprestano skrivajo se pod plajš nemške kulture **). Vendar pa mislim, da Ti bodejo, mila „Torbica“,

*) Od naše strani gotovo ne.

Vr.

***) Rado vam to verujemo. Preberite le L-ov dopis „iz Zagreba“.

Vr.

vsi dijaci tudi po drugih gimnazijah radi odpirali vrata, ter Te tudi s spisi v obilni meri podpirali. Kar mene zadeva, bodi si svesta, da vse svoje moči darujem in Ti v vsakem obziru stojim pri roci, kar bo le mogoče. Z Bogom! drugipot kaj več.

Ljubljana. (Odlomek iz prijateljskega pisma.) Prav zelo nas je nenadna novica razveselila, da naša mila „Torbica“ zopet začne v novi obliči izhajati. Vse mi se nekako bolje živo vidi po naših šolah, odkar sem součencem svojim to novico razodel. Trdno se nadam, da pri novem početju ne bode duševne niti materialne podpore manjkalo. Bog živi drago našo „Torbico“ še mnogo mnogo let! Vsi se hočemo marljivo, prav marljivo vaditi z dopisovanjem. Tudi občeštovani naš gosp. M. spodbuja s tim dijake, da nabira sam dopise, ter obljubuje, da jih bo na koncu tekočega leta v knjižici na svetlo dal. Tudi to lepa misel, kaj ne?*) J. L.

Reka. Dobro došla, mila „Torbica“! Zelo se radujemo vidivši, da Ti je zopet poleg dolgega spanja souce prisijalo; ter da nisi še umrla, kakor smo mislili, ampak da si le nekaj časa prisiljeno spala. No, hvala Bogu, zdaj si zopet med nami; nadjamo se, da ne bodeš zdaj tako nemilo prezirana, kakor lansko leto v Ljubljani. Med gimnazijalno mladostjo bodeš imela vedno obilo pomoči. Onda pa naši protivnici naj govore in delajo, kar jih je volja, naša „Torbica“ bode med nami, ktera nas bode razveseljevala in na večjo marljivost nukala s svojimi spisi, ter obečavala boljši prihodnjost predragi si domovini. Vem, da so čitatelji Tvoji radovedni o našem „gimn. čitalištu“. Mislim jih s tem kratkim opisivanjem zadovoljiti. Sama ljubezen do milega nam materinskega jezika in čvrsta nada, da bomo tudi mi enkrat domovini na ta al un način v blagostanje pomogli, naterala nas je na to, da smo si odabrali mesto, kje se moremo še več izobraževati v milem nam materinskem jeziku. In evo, še lanskega leta bilo je čitalište na nogah, ali njegovo stanje bilo je še lani tako rekoč — kukavno; štelu je namreč vrlo malo članov. Čim se pa več upoznava korist te naprave, tim bolje raste naše društvo, tako, da stoji letos na prav čvrstih nogah. Naše društvo pa ne želi, da se samo v materinskem jeziku izobražujemo, nego da se tudi z družimi Slavjani poblize upoznavamo. K ti svrhi čitamo razne slovenske časopise, med kterimi imamo vse hrvatske, vse slo-

*) Prav lepa in hvalevredna, — želimo ji najbolji vspeh. Vendar prosimo lepo, da slovenski dijaci svoje torbice ne pozabijo, temuč jo zdaj, ko se je preselila k sosedom svojim, v domoljubno zemljo, ko ima tedaj več slobodnega zraka, v kterem se kretati sme, blagovoljno podpirajo v vsacem obziru. Vred.

venske, en srbski in en češki, ktere nam delom slavne uredništva brezplačilno pošiljajo, delom pa jih si smo naročili. Da si pa svest, dragi čitatelj, tudi o koristi našega čitališta, to dokazuje naš časopis „Primorac“, ktereга med seboj vredujemo, posebno pa naše zabave. Dvakrat nas je že tega leta razveselilo naše društvo z zabavami; npravno, da s petjem in deklamiranjem. Deklamacije bile so pa v jeziku hrvatskem, slovenskem, češkem, poljskem in ruskem. Skoro v ravno tih jezicih, sledile so tudi pesme. Obakrat počastila nas je množica domorodne gospode obojega spola, kteri so v vsem svoje zadovoljstvo pokazali z gromovitim ploskanjem. Nadjamo se, da bodeмо v kratkem še ktero zabavo imeli. *A. Benigar* *).

Novigrad. (Odlomek iz prijateljskega pisma.) Pri nas je povsod le žalostno. Očetje in matere jokajo, ko jih njih ljubi sinovi ostavljajo, ter morajo stopiti v vojaški stan. Pri nas pod Novimgradom še vedno po nemški in laški kulturi smrdi, al mislim, da bode ta smrdljivi duh naš dobri veter kmalo zatrl. Bog daj v kratkem!

Jan. S—k.

Spisi v hrvatskem narečju.

Pozdrav „Torbici“.

Zdravo zvezdo novog preporoda,
Zdravo zvezdo slavjanskoga svoda!
Moje žice zaigraše sad,
Zaigraše, da Ti slavu poju,
Slavu Tebi, po Tebi i svoju,
Udariše u mileni sklad.

Ti goneći kužni duh tuđinstva,
Kazuješ se znakom pobratimstva,
Jasno svietliš na obzoru nam;
A mi željni da se nagrijemo
Tvojih zrakah, da Te eжелujemo,
Hrlimo u zlatni slope hram.

*) Srčna hvála! Le dopisujte nam raje v svojem maternem jeziku.

Sakupiše oblaci se tmasti,
 Želeć Tebe, zviezdo vidjet pasti,
 Ter Te jedan mrki oblak skri;
 Nu kad sunce od slobode na Te
 Bacilo je svoje trake zlate,
 Opet svićeš, kano njekoč, Ti.

Opet svićeš, al' u zemlji bratskoj,
 Gdje Te štuju, — u srcu Hrvatskoj,
 Gdje Te paze, kano biser drag
 Bud' nam zalog ljubavi goruće,
 Za kojom nam uvijek srce tuče,
 S kojom gine zlobne mržnje mrak.

Makar da Te mnogi i ukore,
 Ti nepazi zlobno što govore,
 Svojom stazom napred samo ić,
 Za prosvetom do željene luke
 Tebi valja, pa se neboj muke,
 Jer ćeš svrhu, koju žudiš, stić.

Kupi iskre po narodih srodnih,
 A sa srcah dušah domorodnih
 I uresi svoje čelo tim,
 Pak ćeš postat sjajnija neg prije,
 Jer i mala iskra svietli grije,
 Te ćeš i Ti jasno svietlit svim.

U to ime Tebe pozdravljamo,
 Tvomu licu sada se klanjamo,
 Grlimo Te srcem, dušom svi,
 Grleći Te, molimo Te smjerno,
 Ti nas ljubi, ko mi Tebe, vjerno,
 Opet skoro lice pomoli!

J. Z.

„Torbica.“

„Oj djevice „zlatnih strana“
 „Uzvišena kâ si toli
 „Od pjesnikah opjevana,
 „Rajsko lice men' pomoli.

„Sidji divnog djevo čara
 „Sa prestolja svog zlačana,
 „Gdje ti nove dvore stvara,
 „Pjesma srдца razigrana!“
 I kô munja s' tamnog svoda,
 Kad zatutnji u širinu,
 Mio-miris zrakom plinû,
 Uzrok toga preporoda.
 Predražestno lice sinû,
 Na labkih se krilih vinû,
 I odplôvi u visinu,
 Vila lika božanskoga —
 Jošte slabi šušanj prhnû
 Iza traga prohodnice;
 A bezkrajna daleč tamna,
 Sakri njejno krasno lice.

Posrjed gustih lovorika',
 Vrh mjestanca vele mila,
 Zaspaloga uz pjesnika,
 Stala krasna naša vila,
 I krasotom svojih usta'
 Usnuloga poljubila :
 „Oj pjesniče ja se ustâ,
 „Jer je molbe tvoje sila
 „Do mog dvora tja doprla
 „Od kraljestva višjeg gore
 „Znat ćeš tajne moje dvore,
 „Želja bo je tvoja vrla!“
 U daljine tamno móre
 Odè vila, gdje joj tvore,
 Slavja zlatne mil — lovore,
 Kam joj slave pjesni šalju.
 „Zdravstvuj vilo! kliknû pjesnik
 „Ljubeznice, zlatnih strana'
 „Uzor bud' mi glava tvoja,
 „Lovor viencem ovječana.
 „Zdravstvuj i ti mili rode,
 „Tvoja slava nek se ori
 „U bogatih sjajnih dvori'
 „Gdje se razkoš s' novcem vode,

„I u kući siromaka.
 „Upri sile pjesmo sveta,
 „Da uzdigneš roda slavu,
 „I okruniš svoju glavu!

M. Z. *)

Sloga slavuljah.

U zelenom i lijepom gaju
 Slavulj-ptice mnoge prebivaju,
 Pojuć pjesme — sladke pjesme svoje —
 Prebivaju, svoje mlade goje.
 Tom društvancu ništa nezaprijeti,
 Ništ' nemože sloge im satreti.
 Što će učinit složnima dušmani,
 Kad ih sloga — čvrsti bedem — brani?
 Slavulji su zadovoljni sada;
 Kad al' eto jada iznenada!
 Doletiše crne gavran-ptice,
 Prot' slavuljem podju navalice,
 Hoteći im slogu razrušiti,
 Da uzmognu laglje uloviti
 Pojedine, nego cijelo jato;
 No, slavulji nemareći za to,
 Svi u skupu odletiše složno,
 Milozvučno zapjevaše složno:
 „Ptica, koja svog' se jata srami,
 Neimade mjesta medju nami!“

Slav. Jag. P.

Sinak.

Hvalila se pjesnikova majka,
 Posestrimi svojoj govorila:
 „Oj sestrice moja nerodjena!
 Rodila sam sinka si pjesnika.
 Tek što diete mlička okusilo,
 Ručicama žice prebiralno,
 Skladne žice lire skladnoglasne;

*) „Torbica“ Vas moli, da čestoputah primite pero na njezinu korist i Vašu slavu; uvjereni je ho, da vaši izradki biti će mirisnimi ružami, cvatućimi medju drugim vještbanji.

Tek što diete majčicu zazvalo,
 'Tanano je grôce otvorilo,
 Iz grôca mu pjesan izvirala,
 Da je ljepše na svijetu nema;
 Tek što diete na nožice stalo,
 Lahkim krilî hitro odletilo,
 Odletilo do sunašca sjajnog.
 Kad sunašce svoje zlato lice
 O večeri za goricu skrîje,
 Očekujem milenoga sinka;
 A kad sunce zoricom jutrenom
 Svoje lice svijetu ukaže,
 Sinak pjeva uza posestrîmu,
 Posestrîmu iz gorice vilu!"

J. Z

Putopisne crtice.

(Opisao K. O.)

Ništa nemože čovjeka tako raztresti i toliko veselja mu pribaviti, kao putovanje po tuđih i još nevidjenih zemljah, pošto je svoju domovinu cîelu ili bar većim dielom proputovao i njezine obiçaje upoznao. Ovo dobro spoznavajuć moj blagi dobroçinitelj odluçi pružiti mi prilîku, da pošto sam bar veći dio naše mile domovine prošao, i ine tuđe zemlje vidim, te ih s milom domovinom prisporodobim.

Sunce bješe već visoko odskoçilo kad na kola posjedasmo. Bijaše 30. kolovoza. Bili smo tri, a kočijaš četvrti. Prijatelji i znanci bijahu se sakupili oko naših kolah, da nam tu još zadnji „s Bogom“ reknu. Teško mi u istinu bijaše dieliti se od onih krasnih predielah vinorodnih briegovah i cviećem posutih livadah, u kojih sam premda malo vremena, zato ipak vrlo ugodno u svakovrstnih zabavah i šetnjah probavio, s prijateljem, mladićem blaga duha, vedra uma, ugodnim i čednim u obćenju; romonom mala potoçića nasladjivao i milozvuçnim pjesmicam pticah nebeskih — kojimi hvalu višnjemu Bogu uzdaju — prisluškivao. Pošto se u kolih svi smjestismo, potjera kočijaš konje, te se tako iz varaždinskih toplicah odvezosmo put Varaždina. Zamaknuy za brdò svi mukom muçasmo, svaki bo nješto mišljaše.

Dodjosmo do podnožja çarobna Tonimira. Tonimir zove se jedno brdò na kojem presvietli vel. žup. I. Kukuljević svoju kuću i imanje ima. Pogledav ga padoše mi na um one blage ure i çasi,

kad sam se čarobnim izgledom preko ravna Medjumurja i njeke česti mile nam domovine Hrvatske, s bielim gradom Varaždinom, nasladjivao — u društvu svoga dobročinitelja, svoga mladoga prijatelja i njegovoga oca. Nedade mi se na ino, već sišav s kolah uzpeh se na vrh Tominira, da si još jednom nasladi čarobna svezora naravi pribavim i ponješto, razstankom uzburkane grudi, ublažim. Nasladiv se krasnim vidikom, sidjoh brzo dolje, vrijeme bo siljaše, jer smo kasno iz Toplica bili pošli, te se bojasmu, da nećemo do podne u Varaždin prispjeti. Na svu sreću bijahu konji dobri, te tako još prije podne u Varaždin dospjesmo, odakle posjetiv nekoliko prijateljah, u obližnje selo Biškupec odosmo, gdje nas gostoljubni župnik i podarcidjakon, koji nas već prije pozvao bješe, veoma radostno primi i ugosti. Odučav, zahvalismo se liepo gospodinu župniku na njegovoj gostoljubnosti, a zatim sjednuv u kola odvezosmo se put Nedelišća. U Varaždinu niti nestadosmo, jer nikakova posla nismo imali. Pošto preko Drave predjosmo, pomislih, već nismo u krilu više mile nam majke domovine, jur smo u tuđoj zemlji, u tuđoj domovini, — nu ne; Medjumurje nije još Ugarska, Medjumurje je samo odlomak mile naše domovine, ono je rana, koja nikad zacieliti neće; u njem ori još milozvučno slovo Slavjana, u njem bije još krv Slavah.

Jednokrvna braća odciepiše se od nas misleći, da će im bolje biti u tuđina, nego kod vlastite braće i sukrvnikah; nu pokajati će se! kad već sad počimaju; jer dok smo se dalje vozili opazismo ploče, koje madjarskim nadpisom providjene bijahu sve polupane, što će biti poslje? — Malo nezaboravih, da sam naumio put opisivati, ne pako politizirati; dakle da se vratim. Prispjevši u Nedelišće, koje je jednu uru od Varaždina udaljeno, primi nas g. župnik i začasni kanonik nadbiskupije zagrebačke vele prijazno, pa nas i na konaku zadrži, veleći, ako sutra u 9 satih krenemo od njega, da ćemo ipak u čakovački kolodvor prispjeti, prije nego se vlak odvozi, koji u Budim ide. Buduć da smo još za rana tamo prispjeli bili, odosmo, da se malo po samomo mjestu ogledjemo, koje nam se dosta prijazno učini. I crkvu posjetismo, koja je srednje veličine, ljepote nije osobite u njoj. Dok smo tako zabavljali i šetali, smrkne se, a mi se povratismo u župnikov stan, gdje nas plemenita večera čekāše. Po večeri sjedjasmu još dulje vremena razgovarajući se, dok najposlje i tomu konac neučinismo, baciv se u naručaj Morfeja. — Rano me u jutro ote njeiki rogobor ugodnu snu. Odmah skočim, te obukav se, pobrlim na polje, da vidim što je, i popitam što taj rogobor, koga medjutim nestade značiti ima. Stanu mi smijati, što ne-

znadob, da 100 koračajah od župničkoga stana prolazi željeznica, te da je lupa i buka prouzročena prošavšim vlakom. Buduć da su se moji suputnici još po perju valjali, odoh da se malo prošećem. Svašta promišljavajući, pomislih i nehotice, kako je to, da ovu crkvu, koja je tako udaljena od sela tati neobiju i neporobe. Još tako zamišljena nadje me zvonar, veleći da je njetko crkvu obio i porobio. Za mala dodje župnik, ja ga sprovedoh u crkvu, da vidim, koliki je kvar. Kad mi tamo, imamo šta gledati. Tat bješe zid probio, da uzmogne vrata otvoriti. I druga vrata, koja od željeza bijahu, bješe oštetió; a u sakristiji bijahu sve ladice obijene, osim one, u kojoj su novci bili. Ove nije niti otvarao, misleći, po svojoj prilici, kad nije u ostalih ništa našao, teško da što u ovoj jedinjoj ima. Odneo bješe samo šest Mili-sviećah, a ruho bijaše sve razbacano po zemlji. Iz našega razmatranja probudi nas opetovani rogozbor veličanstveno kretajućega se vlaka, s toga — izidjismo, da ga vidimo. U istinu čaroban je prizor, kad množina kolah u slici savijajuće se zmiije stricelohitro željeznim putem teče. Pošto vlak proleti, vratismo se i mi u župnički stan, gdje nas obiljatim doručkom poslužiše. Namirivši tako želudac odvezosmo se u Čakovac zahvaliv prije i ovomu župniku na njegovoj gostoljubivosti.

Došav u Čakovac plati svaki 12 for. za vožnju do Budima. Oko pol 11 satih oglasi se štopot približavajućega se vlaka, i za čas, eto ti ga stvori se pred nami. Mi odmah poskačemo na kola, da nebi kako zaostali; stanaka bo vrlo kratka bijaše. Istom što se smjestismo, i već se oglasi znak odlazku.

Čudnovate čuti čovjeka obuzimlju, kad se prvi put na željeznici vozi, kad pomisli, kolike su se nesreće već zgodile; nu pokraj svega toga ipak je vlak većinom ili robom ili putnici dubko napunjen. Nu, ako baš nezgode, koje se preko godine na željeznici sgrade sa nezgodami na kolih se pridesivšimi prisposodobimo i u razmjer stavimo, opaziti ćemo, da nesretnih neznatan je broj na željeznici prama onim na običnih kolih. Ta misao i mene umiri, a osobito kad sam vidio, da sve uredno ide. Za pol sata dodjosmo do Mure, na kojoj gotovo nikakova mosta neima, osim dva željeznička, i to jedan kod sela Kotory, a drugi više Gradca. Malo da nezaboravih lančenoga u Gradcu. Za sat dodje se od Mure u Kanižu, mi baš nekako oko pódne dodjosmo, gdje me gromki glas konduktarov zagluši svojim: „Gross - Kanischa, 30 Minuten“. — Tu dakle bijaše vremena za objed; nu svi nesmjedosmo iz kolah, da nas nebi koji nepozvani gost lišio brige radi kabanicah i torbah. Ali nadošli

naš grlati Diomed, u slici konduktera oprostí nas, te bojazni zatoriv kola.

Umireni tim odosmo u gostionu, nebi li štogod za izpražnjeni želudac dobili. Okriepiv se malo, pogledasmo iz daljine Kanižu, četvrt sata od kolodvora udaljeno trgovište. Kad sam počeo razpitkivati o Kaniži, budući da nisam mogao sám otići, da ju vidim, rekoše mi, da je povelika, što i opazih. Nadalje, da ima nižu gimnaziju pod upravom oo. Pijaristah, da je trgovina veoma živahna, nu ponajviše u rukuh židovah, a najposlje, što ju osobito riesi, jest to, da čovjek samo po najvećoj zimi može suhom nogom proći. Kao što svako skoro mjesto tako i Kaniža ima njeke pričiće, između kojih ću, da se dugo nezadržim, onu o nekome lječniku pričiti. Lječnik neki imenom Hórvat, bude k jednom vlastelinu pozvan i po njega kočija sa 4 konja poslana. Kad se htjede vratiti spazi, da su samo 2 konja. To rekav, baci kabanicu u kola i zapoviedi, da nju u Kanižu vozi, a sam odje apoštolski. O njem se i to pripovieda, da je bolestnikom u Toplicah uvijek mir toplo preporučao; sám bi pako sa svojom četom ciganah dolazio, te u istih rogororio i halabućio. Morao sam ovo napomenuti, jer je Kaniža njegovo slavno rodno mjesto. — Za ovo sve, (što o Kaniži pripovjedih), neću, držeći se skepticizma, jamčiti, jer je sám nevidih, nego samo tuđe izvješće naveo. Dok sam razpitkivao, prodje i onih 10 od objeda preostavših časah; a na dano zvonom znamenje uputismo se svaki u svoj vagon. Ali eto jada iznenada! Četiri sina izraelska posjeli naša mjesta, premda smo ih položenjem naših kabanicah označili bili. Mi stanemo svoje pravo kao starije braniti; nu židovi se nedadu sa naših udobnih mjestah, već se samo posmjehuju. Tolikoj izobraženosti i uljudnosti nemoguće se oprieti zauzesmo preostavša mjesta. Na našu sreću nije to dugo trajalo, jer već kod prve postoje odsjedoše. Što nas nad njihovim odlazkom najviše razveseli, bijaše uživanje divna izgleda preko ravna „Balatona“, (blatnoga jezera), koje se u duljini od 12, a širini od 2 milje poput sinjega mora prostire. Nu, ne samo što ga veličina čini slična moru, nego ima osim toga njeku osobitost, koja dokazuje, da bar podzemno sa morem u nekome savezu stoji. Opada najme i raste svakih 6 satih poput mora, te tako čim osjeku i plimu. Mi dakle iz toga sudimo, da mora sa morem u savezu stajati; nu prosti puk, koji takodjer taj savez tvrdi, osniva svoju tvrdnju na neknoj pričici. Evo je. Pripovieda se, da se je neki bačvarski djetioć, vozeći se morem u tudjinstvo, skupa s brodom utopio. Kod sebe je imao bat, na kom njegovo ime uriezano bijaše. Za nekoliko godina uhvatiše u „Bal-

tonu^a ribu, u kojoj taj bat sa uriezanim imenom posjedatelja nadjoše. Dakle ta riba je morala, proždrev bat onoga djetića, podzemnim putem u blatno jezero dospjeti. Tako puk misli.

Kad sam baš kod jezera, moram spomenuti ribu, koja se u njem pod imenom „fogás“ nalazi. Za nju vele, da joj nigdje para nije. Došav u Peštu, htjedosmo i tu osobitost kušati, te si dadosmo jednu pripraviti, koju vrlo tečnom pronadjosmo; nu ujedno moradosmo priznati, da se u Savi njoj jednaka ili bar slična pod imenom „mladica“ nalazi. — Nu, vrijeme je, da se k putu vratim.

Željeznica ide uzduž celoga jezera tik uzanj, te čovjeka groza hvata, kada s jedne strane uz goli brieg, s druge opet tik uz vodu poput munje leti.

Prva postojka uz jezero jest Kesthely, njeko poveće mjesto, znamenito radi svoje negda glasovite gospodarske učione „Georgicon“ zvane. Osim toga ga riesi grad grofa Festetića.

Nedaleko od Kesthele je mjesto, koje za našu povjestnicu malo ne strašnim postade; jer nam ondje malo nepogibe naš slavni i neumrli ban Jelačić. Kad je najme svoje hlabre čete proti Magjarom pokraj jezera vodio, pozvaše ga Magjari na parobrod, da s njimi ugovara. On, ništa zla nesluteći, htjede već, da ide, nu častnici krajiške njeke pukovnije i oklopnikah nepustiše ga, bojeći se da ga nebi Magjari, domamiv ga na brod, smaknuli, što bi se jamačno i dogodilo bilo. Na tom parobrodu bijaše palatin nadvojvoda Stjepan i glasoviti magjarski vodja Percel.

Nedaleko odtale sa sjevernozapadne strane jezera nalazi opatija Benediktinah Tihany. Znamenita radi odjeka, koji čovječju riec podpuno vraća.

Godine 1804. uhvatiše ribari u „Balatonu“ jednoga čovjeka, mogu ga tako nazvati, jer bijaše sasvim sličan čovjeku, samo što je medju prsti plivaće kožice imao, poput pticah plivačicah. Isti bude u Kápošvar u grad grofa Esterhazy-a donešen, gdje je 3 godine ostao i sve razumjeo, što bi mu rekli; nu govoriti nehtjede. Jednom se sgodi, da su k jezeru okrenuta vrata ostala otvorena, a on spaziv svoj element ode i nikad se više pokazao nije. (Takovi pojavi u naravi nisu ništa osobita). Tako su dvie djevojke u Loiri uhvaćene, koje su takodjer čovječju sliku imale, izuzam gore spomenutu vlastitost. One su običnu žensku odjeću nosile, kod stola sjedile i uljudno se vladale. Na dan godovni svoga gospodara, htjedose i one štogod k svečanosti doprinieti. S toga odoše u bašću, nadvataše žabah te ih donesoše u sobu, gdje ih gospodaru i njegovoj kćeri,

kojoj su osobito nagnute bile, ponudiše. To pripovieda veliki prirodopisac Vilhelm.

Isti prirodopisac pripovieda o njekom starcu, koji je siedu bradu imao, te se kod obale „el dorado“ vidjevao.

(Nastavit će se.)

Zaručba.

I.

Vili toj od vika odlučih sluga bit'
Složbu mû nje dika hoće l' obljudit' ?
„Ljudbit'“

Sabo Bobali Mišetić. „Jeka“.

Bilo god. 1635. niekoga proljetnoga jutra. Narav se je istom počela razvijati. Vinova loza, pošto ju je marljivi seljak obrezao i nakolio, pomoli tek svoje pupolje. Šuma se tek ozelenila; a polja bijahu puna šarena cvietja.

Na drumu, vodećem iz Ivanića u Zagreb mogao bi opaziti momka odjevena čisto i gizdavo na seljansku, gdje koraca mirno i pohotno ogledavajući se jednako prama sjeveru. Moglo mu je biti od prilike 24 godine. Stasa bijaše ovelika, kosah i brkovah crnih, a lica upravo liepa.

Prešav jur kroz S—te, upita obližnjega seljaka: Imadem li još dugo ići do sela S—? Seljak reče: Doći ćeš za pol sata do niekoga seoskoga puta, kojim putem dobar sat idući prispjeti ćeš na svoje mjesto. A odkale si, ako smijem pitati, jer mi se po govoru činiš, kao da si jedva koju milju odavle udaljen.

— Nisam baš iz daleka; idem bo od Ivanića.

— E, mogo si već tamo biti, rekne dobru seljak, da si krenuo C—jem, K—om i U—cem.

— Zato ću se sada požuriti, rekne, te se udalji.

Razstavši se s ovim, podbrusi pete ni nepazeći, kako se krasno sunašce pomalja, ni neosvrtnjući se na obližnje zemlje, kamo je već vesela pastirčad marvu dognala, ni neobazriv se na ono djevče pastirče, koje si svoje „Stal se jesam rano jutro“ milo poji, — u kratko — on prolazi neosvrtnjući se nikamo do na obližnja brda, kamo je i svoje korake upravio. Idjaše dobrahna pol sata kadno skrene s drumu na seoski put, kakono mu je onaj seljak rekao bio.

Idući odugo tako, svrati opet s okom na obližnje brdo, gdje opazi na vrhu istoga oveliku kuću i okolo nje vinograd s liepom

bašcom. Na podnožju brda šumjela je vodenica tjerana jakim potokom, oko kojega se je cijeli drvored vrbovlja na zelenožutih sjeno-košah protezao

— Ha, već te vidim ti rajsko mjestance, jur te gledam ti priprosta, nu — u moj raj vodeća stazice, još malo, pa ću po tebi ići i doći — tamo — gdje mislim život svoj sprovesti najvećim svojim blagom ovoga svieta.

Nuto, već stupa navedenom stazom — popinje se poput jelena na brdo — grudi mu se nadimlju, srcece mu bije — hoće da iskoči — već se je popeo, i u S—u je.

Šarov ga malo neuljudno pozdravi, nu on za to hajje i nehajje, već otvoriv hodnička vrata pokuca na sobnih.

— Slobodno — začuje iz nutra.

Otvoriv pozdravi staroga gosu sa „hvaljen Isus!“

— Uvike — odvrati starac obveseljen nenadanim dolazkom strančevim, te pošto se izrukovaše, uzme starac ovako:

Moj Stevo, deder sjedni, pa mi izpriповjedi, kako je tvoja plemenita obitelj Frankovića, kako je otac, kako majka, braća i kako napreduje gospodarstvo?

Stjepan pripovjedaše dragovoljno sve, čim si sjedne pokraj domačine Gjurgja F—ća.

Čitatelju! mi se ćemo, dok ta dvojica razgovara, razgledati po sobi i upoznati sa Gjorgjem F—ćem. Soba je podobro uredjena, visoka prilično; a u njoj se nalazi ovelik hrastov stol, klupi i sjedala izgledjena kao i kreveti i ormari.

Za stolom sjedi uz poznatoga nam Stjepana Frankovića, gospodar Gjorgje F—ć, koji akoprem do 50 godinah broji, ipak je još čvrst i kriepak, kao da nije ni 30 prevalio. Bijaše najmučniji kmet one okolice, budući mu porodica izumrla, te je sada sam gospodar nad celom imovinom bivših mnogobrojnih F—ćah. Bijaše udovac, a neimadjaše nikakove djetce, do jedinice kćerke Ružice.

Pošto se upoznasmo s njim, vratimo se k njihovu razgovoru.

Kadno im sluga donese zajuttrak, izpečena najme suha mesa i oku Dolsčaćkoga, udariše oni sad o ovom sad o onom razgovarati, dok im nepretrgne razgovor mlada Ružica, prispjela upravo iz vinograda, kamo je težake na kolitbu povelja bila.

To ti je čitatelju, djevice od kakovih sedamnaest godinah, doista neobične krasote. Svilena marama krijaše joj crne kose; a kite ti okovi mladomu zaljubljeniku prepletene svileno-crvenom vrpcom visjahu joj preko ramenah kao svilen-kosa dražestne Venere. Ustnuh

bijaše koraljnih, očuh i obrvah crnih ovelikih pa još k tomu čudi angjevske, doista riedki pojavi resijahu tu vilu Prigorkinju.

Pridademo li, da je i jedinica u bogata oca, to se nećemo nimalo čuditi, što su posjeti mladićah česti bili. Nu ona bi odvažno svačiju ponudu odbila; imajući ho u mladjahnom srdašcu nastanjeno svoje milo i drago, premda ni nerazgovaraše š njim o tom; te ga samo lično i po imenu poznavашe, i jedva je znala, da je neoženjen.

— Tko je taj? — upitati će možda tkogod.

Eno ti ga u njezinom domu, tamo za stolom sjedi, te se sa starim Gjorgjem razgovara.

Stjepan nenadjaše za tu ljubav, premda sam zaljubljen; nu danas je upravo došao snubit.

Stupiv u sobu, čim opazi Ružica nenadanoga, porumeni djevojačkim rumen-stidom, te jedva progovori: Bog i dobro jutro. Dao Bog, odvrate oba mužkarci.

Ružice! preuze stari rieč, koliko je težakah u Dubrovcih?

— Dvanaest — odgovori Ružica — bez domaćih.

— Pazi Ružice, da ih valjano podvoriš — rekne dobri starina, na što se Ružica malo nemirnim srcem udalji.

Sad ostade opet Stjepan sam sa Gjorgjem. Medjutim digoše se oba, te odoše u prijateljskom razgovoru, da se prošeću na svježem zraku. Odaljiv se ponješto od kuće udare se nanovo razgovarati.

Prijatelju dragi! počme Stjepan sve do sada tajih pravi uzrok svoga posjeta, no sad ću vam sve otkriti. Znajte, dragi prijatelju, da sam izza svoga posljednjega posjeta tako vašu kćerku obljubio, da sam tvrdo odlučio u vas je za svoju vjerenicu izprositi; a to tim više, što me na to nukahu i moji roditelji želeći, u bližnje rodbinstvo sa tako poštenom kućom, te mislim, da mi ni ona neće toga uzkratiti; a ako neće ona, to je onda jedino vaša odluka preostala, te što vi odlučite ob onom moja sreća zavisi.

Prijateljski listovi.

Zagreb. Dozlogrdilo mladjahnoj „Torbici“ po nju nezdravo slovensko; naime pako ljubljansko podneblje, te je odlučila nakon odugoga razmišljanja, uteći se jednokrvnoj susjednoj braći i nastaniti se u Zagrebu, da zabavlja i Slovence i Hrvate, da bude sa svakoga gledišta narodna, te da uzdržaje ljubav i slogu jednokrvne braće. Sklopiv taj ugovor odvaži se evo „Torbica“ stupiti na javnost, da vidi, da li joj susjedno podneblje prija?

Dopadne li joj se naš zrak, bavit će se dulje tu, držeći se onoga: „gdje bolje, tu dulje“.

Osvanuv „Torbica“ u Zagrebu može se, mislim nadati, da će ju domoljubna učeća se mladež naša, kao i naše susjedne braće podupirati novčano i raznimi članci.

Nadje li se po medju nami koji mladić, kojega su Vile pjevačice darovi obdarile, neka bi se timi darovi i na korist „Torbice“ poslužio. Osobito veselit će naš, ako „Torbica“ čim više prijateljskih listovah donese, da se tim napuni viestnik kratkimi izvješći o stanju učeće se mladeži, da ju potakne na koji narodni koristni podhvat*). „Torbica“, ako joj se ove želje izpune neka bude uvjerena, da će učećemu Hrvatuu biti tako povoljna, kao što je pastiru povoljna njegova torbica puna tečna jestiva. Na rastanku želimo „Torbici“, da bi joj bio pravac sasna naroda, a poslovice neka joj bude „Ljubav medjusobna jednokrvne braće jugoslavjanske!“

—In—ć.

Zagreb. Srce mi se je razveselilo, kad sam dočuo za mladu „Torbicu“, te nemogu propustiti, da i ja štogod ne donesem. Glavna mi je zadaća, da izvanjskim djakom štogod naviestim; nu što da pišem? o zagrebačkom blatu? O njem može svaki pripoviedati, koji ga je vidio; o jugoslavenskoj akademiji? o njoj može svaki čitati u novinah; ili o izvanjskom svijetu? — Znadem dobro, da ima djak više prilike da se upozna sa starim svetom, čitajući Caesara, Salusta, Ksenofona, Demostena itd., nego li s novim. Hoću dakle o mojoj braći, o djacih pripoviedati, a oni mi neće zamjeriti, ako što i više rekнем, nego li u ovaj par očekuju. Vrlo sam radostan, što sam opazio napredak u ljubavi prama narodnosti; to je dokaz, da shvaćamo duh vremena, i da se već i slabe naše sile pripravljaју, kako će jednom zamjeniti starije domorodce i popriimiti kormilo domovine. Stari su Špartanci već diete u sedmoj godini morali dati u zavod, da si ojača i uvježba tielo, jednom riečju: da diete postane junakom, koji nežali krvi proliti, ni istoga života dati, ako to korist domovine zahtieva. Špartanci morali bi biti primjer, što se tiče ljubavi i požrtvovanja za domovinu svim današnjim narodom. Rekao sam, da shvaćamo duh vremena, pa nebi li toga i dokazati mogao? Pitomci nadbiskupskoga sirotišta izdavaju liepi i koristni časopis „Smilje“ kao i njeki vanjski malenu, nu zabavnu „Uspomenu“, ali zašto

*) Veoma ćemo biti zahvalni svim čestitim dopisateljem, te ih viekovito u uspomeni sačuvati. A mi ćemo po svih moćih gledati, da „Torbicom“ zadovoljimo i Slovence i Hrvate.

biva sve to tako tajno, kao da se boje? Za „Uspomenu“, koja akoprem je već IV. tečaj doživila, neznade ih niti od samih djakah, kako sam doznao, više od desetorice. — Sadašnji je viek, viek borbe, i to borbe duševne, a tko se unapred za tu borbu nepripravi, morati će podleći svomu protivniku. Žalostno je, da ovdašnji djaci neimaju nikakova društva, n. pr. čitaonicu svoju, gdje bi se mogli, nezanimarivajuć drugih predmetah, vježbati u stvarih na domorodstvo spadajućih, i jačati si mladjahne sile. Imade mladićah, kojim su umovi bistri i za književnost sposobni, te bi mogli uz marljivo vježbanje do književne savršenosti doprieti; nebi li im se u tom domorodnimi društvu doskočilo? Dobra volja i težnja za korišću neima se sigurno bojati ničesa. Da samo primjer navedem, kazati ću, kako na Ricci imadu svoju čitaonicu, te se tu sastaju, vježbajuć se u svih strukah znanstvenih, osobito pako u govorničtvu. U tu čitaonicu donesoše svaki po koju knjigu, te se ih je već liepi broj sakupilo. Pa ako se tim ništa drugo nepostigne, nego što se mnogo knjigah sakupi dobrovoljnimi darovi, već je svrha postignuta; jer bi se sakupljene knjige mogle dati javnoj kojoj knjižnici. Nebi li mladež već tim pokazala rodoljublje svoje? Nemislim, da bi tko bio, koji nebi toga hotio priznati. Saznao sam, da je mladež riečke gimnazije ove godine u svojoj čitaonici imala više deklamatornih zabavah, gdje se je deklamiralo u svih slavjanskih jezicah osim bugarskoga; no kaže se, da će se u buduće i u bugarskom jeziku deklamirati. Žalostno je, da mi, koji bi morali u domorodnih podhvatih prednjačiti mladeži naše domovine, ništa takova neimamo. Meni neprestaje ino, nego nada — ako nebude i sada varalica! — Ove je godine broj gimnazijalne mladeži znatno narasao; to je znak, da se uvidja, da su znanosti najpreče potrebe, a ja mislim: što je osamljenu putniku u tamnoj noći svjetlo sunašca, što je žednu studeno i čiste vode puno vrielo: to su znanosti narodu. Učite se dakle, braćo, nastojte oko naukah; jer je vrijeme berbe blizu, gdje se budu tražili stostruki plodovi usjeva.

— a —.

* **Lika.** Čuvši, da će jur od lani poznata „Torbica“ izlaziti nemogoh ino, da vam nekoliko riečih iz moga miloga zavičaja nejavim. Osobito važne novosti ovdje nema. Vrijeme je liepo kakvoga se ni najstariji Ličan nesieća. Jutro već rano tjera marljivi Ličan svoju marhu na pašu i izlazi na polje, da si ono malo zemlje obradi, da u jesen nemora stradati. — Realna učiona u Gospiću dobro naprieduje; učenici bo veseljem u nju ulaze, a učitelji nastoje što više svojoj dužnosti zadovoljiti. Ovdašnja pukovnička škola (Regiments-Schule) naprieduje takodjer bolje nego prije; akoprem se naš jezik

žalibože neuči, ipak nješto marljiviji mladići nastoje, da se u milom materinskom jeziku uvježbaju. — Puk je ovdje veoma pobožan, te u ovo korizmeno vrijeme polazi marljivo crkvu, gdje ovdašnji g. duhovni pomoćnik svojim liepim propoviedanjem uzhićuje hrabre Ličane i dobre Ličanke, a osobito budi narod na pobožnost slavenska misa, koja se kako jur pozaato, hvala Bogu, kod nas još zatrla nije. Ovdašnji g. župnik, već je sasvim ostario, te se samo kad kad vidjeva. Bog mu plati njegova dobra diela, koja već mnogo godinah svojim viernim župljanom čini.

Senj. (Ulomak iz prijateljskoga lista.) Senjska gimnazija malo ima djakah; pa i od toga maloga broja malo ih je, koji svoje ljube. Tako je; tako je valjda sudbina htjela! S toga se i nećudite, što ćete na domoljubni poziv malo odziva*) u senjskih djakah naći. Bog!

M.

Senj. (Ulomak iz prijateljskoga lista.) Čim začuh glas iz Zagreba o „Torbici“, poprimih se umah veselo posla. Nu, ako mi ovaj baš po volji neizpade, to nije moja krivnja. Budite uvjereni, da sam sve moguće činio, da svrhu postignem; ali — badava. Znam, da ćete se začuditi malenom broju predbrojnikah; nu, — ni nas nije mnogo. Nastojah iz petnih žilah, da i kod ovdašnjih gradjanah nekoliko predbrojnikah sakupim; nu žalibože — jalov mi trud! Vele me pako neugodno dirnu, kad mi se na Vaš poziv iz ovdašnjega sjemeništa nitko neodazva. Duš je ovdašnje gimnazije prilično oduševljen za narodnu stvar, i ja se nadam, da će s vremenom još bolji biti.

M. K.

Kako daleko može se doći njemačkim jezikom?

Vozio se Niemac po Hrvatskoj. Vozač ga slučajno dovede pred njeku baru. Budući da nije znao, kako je bara duboka, upita obližnjega čobanina:

„Hoću li moći preći tu grabu?“ „Ako znadete njemački moći ćete“, odvrati čoban. —

German dade znak vozaču, da tjera. Nu, eto jada! čim on u nutru, već nikud nikamo! Niemac udri psovati kukavnoga čobana na sva usta. „Nisam ja kriv“, branjaše se čobanin. „Ta onomad mi djed pripoviedaše, da se može njemačkim jezikom cieti svijet proći; a ja sam dakle mislio, da ćete i vi tu baru pregaziti moći, budući mi kazaste, da znadete njemački.“

— In — č.

*) Ipak dobismo 50 predbrojnikah. Doduše za senjsku gimnaziju dosta. Ured.

Kako dalječ more se priti z nemškim jezikom?

Vozil se je Nемеc po Hrvatski. Voznik ga slučajno pripelje pred neko jamo. Ker pa nije vedil, kako je jama globoka, vpraša blišnjega pastirja: „Bodem li mogel preiti to jamo?“ „Če znate nemški, mogli bedete“, zavrne pastir.

German da vozniku znak, da tera. No, lej jeze! kakor oni v jamo, niso ne naprej ne nazaj mogli. Nемеc začne preklinjati revnega pastirja iz cele moči.

„Nisem jaz kriv“, brani se pastir. „Unkrat pripovedoval mi je ded, da se z nemškim jezikom more preiti celi svet, a mislil sem toraj, da bodete tudi vi to jamo mogli pregaziti, ker ste mi rekli, da znate nemški.“

Opazka.

Naj še tukaj dodamo, kar v uvod več nismo mogli, da, kdor želi „Torbico“ iz Zagreba po pošti dobivati, zna se tudi pismeno obrniti s priloženo naročnino do „Torbičnega“ lastnika Nikomeda Ravnika-r-a, pravnika kr. tukajšne akademije. Po taki poti morejo se tudi pošiljati naročniki. Vse spise in dopise sploh bi pa vendar raje tako prejemali, kakor smo že popred omenili. Vlastnik in vrednik.

Listnica.

(Slov.) Gosp. J. T. v Lj.: Zelò nam je žal, da že v ta zvezek nismo kaj Vaših stvari uvrstiti mogli. Prosimo, pišite. — Gosp. Orosl. Bistr.: Ste li naš list prejeli? Čudno nam bi se drugače vidilo, da ste tako tiho. Prosimo, ne odrecite nam tudi letos urnih Vaših rok. — Gosp. I. R. v Lj.: Ravno tako. — Gosp. A. B.: Kar nam o „Torbičnem“ napisu pisarite, ne moremo biti Vaših misli, dokler smo to, kar smo. To povejte tudi vsim, v katerih ime ste nam svetovali in ne pozabite, da vsacemu človeku mora njegova domovina naj ljubši biti, in, če ga nekteri še tako pisano gledajo, ako je pravi patriot, ne sme odjenjati. O Vaših dijacih mislili smo pa veliko več, kakor je resnica. To moramo žalostui reči.

(Hrv.) Gosp. L. M. u S.: Vrlo nas uzradovaše Vaš list — ipak tako dugih pjesmah ne možemo umah upotriebiti. Molimo šta drugoga. — Gosp. M. K.: Predbrojuike primismo sa zahvalnostju. Molimo Vas, da i dalje primite posao, te razdielite torbice. Šta više pismeno. — Gosp. Slav. Jag. P.: Vaše pjesme ćemo rado primati u našu „Torbicu“, osobito, jerbo su, kao što kažete, Vaši prvenci. Samo tako napried! Vidimo, da Vas je Bog nadario umom pjesničkim, a Vi ga morate pako čestoputah upotrebljivati, ako nećete, da Vam se izgubi. Budite zdravi i sretni!

